

TOIMINTA JA HALLINTO 2006:31

*Videoneuvottelupilotoinnin
loppuraportti*

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2006:31

*Videoneuvottelupilotoinnin
loppuraportti*

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2006

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-395-3
Oikeusministeriö
Helsinki

OIKEUSMINISTERIÖ

KUVAILULEHTI

Julkaisun päivämäärä 22.11.2006

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Raportti	
Videoneuvottelupilotoinnin loppuraportti, Mika Risla, pj. Riitta Marttila, siht.		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Videoneuvottelupilotoinnin loppuraportti			
Julkaisun osat			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Videoneuvottelutyöryhmän raportissa, joka julkaistiin oikeusministeriön julkaisusarjassa Lausuntoja ja selvityksiä 2004:19, ehdotettiin, että oikeusministeriö käynnistäisi videoneuvottelun pilotointihankkeen muutamissa suomalaisissa käräjäoikeuksissa, vankilassa ja Virossa sijaitsevassa tuomioistuimessa.</p> <p>Hankkeen tarkoituksena oli kerätä kokemuksia videoneuvottelutekniikan soveltuvuudesta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) maan sisäisissä oikeudenkäynneissä eri tuomioistuinten välillä 2) pakkokeinoasioiden käsittelyssä siten, ettei vastaajan tai rikoksesta epäillyn tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa 3) rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä kansainvälisten sopimusten määräykset huomioon ottaen <p>Videoneuvottelupilotointi toteutettiin 1.1.2005 – 31.5.2006 Espoon, Helsingin, Rovaniemen ja Vantaan käräjäoikeuksissa, Vantaan vankilassa ja Tallinnan kaupunkioikeudessa. Pilotoinnilla hankittiin käyttökokeuksia videoneuvottelun käytöstä oikeudenkäynneissä. Oikeussaleihin asennettua laitteistoa ja yhteyksien toimivuutta testattiin viikoittain pilottikohteiden välillä. Tämän lisäksi tuomioistuimet täyttivät pilotointia varten laaditun seurantalomakkeen niistä oikeudenkäynneistä, joissa käytettiin hyväksi videoneuvottelutekniikkaa. Seurantaryhmä raportoi käyttökokeemukset, joiden perusteella videoneuvottelutekniikkaan tehtiin tarvittavat muutokset. Lisäksi pilotoinnin aikana tehtiin käräjäoikeuksille, hovioikeuksille ja korkeimmalle oikeudelle sekä vankiloille kysely videoneuvottelutekniikan käyttökokeuksista ja tulevaisuuden käyttötarpeista, jonka tulokset on koottu raporttiin.</p> <p>Raporttiin on koottu pilotoinnin seurantaryhmän kokemukset ja arviot videotekniikan soveltuvuudesta oikeudenkäynteihin sekä jatkotoimenpide-ehdotukset tekniikan käytön laajentamiseksi. Raportin liitteenä on ohje asioista, jotka tulisi huomioida käytettäessä videoneuvottelutekniikkaa oikeudenkäynnissä.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) video, videoneuvottelut, videotekniikka			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 15/31/2003			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2006:31		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-395-3
Kokonaissivumäärä 66 sivua	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

Sisältö

1 Johdanto.....	2
1.1 Pilotoinnin suunnitelma.....	3
1.2 Lainsäädännön muutoksen asettamat vaatimukset.....	4
2 Pilotoinnin käynnistäminen.....	6
2.1 Pilotoinnin tavoitteet ja organisointi.....	6
3 Videoneuvotteluprosessin vaiheet ja vastuut	7
3.1 Videoneuvottelu pääkäsitteilyn järjestävässä tuomioistuimessa.....	7
3.2 Videoneuvottelu etäpisteessä.....	10
3.3 Videoneuvottelu valmisteluistunnossa.....	10
3.4 Videoneuvottelu pakkokeinoistunnossa.....	10
3.5 Videoneuvottelu kansainvälisissä yhteyksissä.....	11
4 Seuranta.....	11
4.1 Esimerkkejä käyttötilanteista ja -tavoista.....	12
4.2 Tuomioistuimille ja vankiloille kohdistettu kysely videotekniikan käyttötarpeista ja – kokemuksista.....	14
5 Pilotoinnin tekninen ratkaisu.....	15
5.1 Käsitteet.....	16
5.2 Käyttötapaukset, toiminnalliset vaatimukset ja käytettävyyksivaatimukset.....	16
5.3 Laitteistot.....	17
5.4 Tietoliikenne ja kuormitus.....	18
6 Arvio pilotoidun ratkaisun soveltuvuudesta tuomioistuin- ja vankilakäyttöön. 19	
7 Jatkotoimenpide-ehdotukset.....	22
7.1 Oikeusministeriön yhteenveto ja kannanotto	23

LIITE 1	Toiminnallinen ohjeistus videoneuvottelun käytöstä
LIITE 2	Yhteenveto tuomioistuimille kohdistetun videotekniikkakyselyn tuloksista
LIITE 3	Yhteenveto vankiloille kohdistetun videotekniikkakyselyn tuloksista
LIITE 4	Kyselylomake tuomioistuimille
LIITE 5	Kyselylomake vankiloille
LIITE 6	Käyttötapaukset, toiminnalliset vaatimukset ja käytettävyyksivaatimukset
LIITE 7	Pilotoidun ratkaisun käyttämät standardit

1 Johdanto

Viime vuosina tapahtunut tekninen kehitys mahdollistaa suullisen ja välitömän kommunikoinnin siten, että keskustelijat ovat henkilökohtaisesti eri paikoissa kaukana toisistaan, ja keskustelutilanne on silti pitkälti samankaltainen kuin suorassa henkilökohtaisessa kommunikoinnissa. Tätä mahdollisuutta voidaan käyttää hyväksi myös oikeudenkäynneissä, joissa nykyisen pakollisen henkilökohtaisen läsnäolon vaatimuksesta voidaan videokuulemisen avulla tietyissä tilanteissa poiketa vaarantamatta oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuutta ja prosessin keskeisiä periaatteita, suullisuutta, välitömyyttä ja keskitystä.

Videoneuvottelun käyttö on lain mukaan ollut mahdollista syksystä 2002 lukien. Videoneuvottelustuntoja on jo jonkin verran järjestetty pilotointiin osallistuneissa käräjäoikeuksissa. Pääasiallisena syynä siihen, ettei videoneuvotteluja ole lainsäädännön tarjoamista mahdollisuuksista huolimatta järjestetty, on ollut videoneuvotteluun tarvittavan laitteiston puuttuminen.

Videoneuvottelutekniikan hyväksikäyttöön oikeudenkäynneissä liittyy kiistattomia etuja. Videotekniikan hyödyntämisestä voi olla etua tilanteissa, joissa asianosaisen henkilökohtaisen kuulemisen vaatimus prosessissa on ehdoton, mutta henkilökohtaisesta paikallaolosta aiheutuu huomattavia kustannuksia taikka turvallisuusriskejä tai muuta haittaa. Videoneuvottelulla voidaan tällöin lisätä oikeuskäsittelyn nopeutta ja sujuvuutta sekä vähentää kuultavan matkustamisesta aiheutuvia välittömiä ja välillisiä kustannuksia. Videokuulemisella voidaan saavuttaa etuja erityisesti pakkokeinoasioissa, joissa videokuulemisella voidaan alentaa vankikuljetusten kustannuksia sekä kuljetuksiin liittyviä turvallisuusriskejä. Videokuuleminen voi olla tarpeen myös erityistilanteissa siten, että kuulemistilanne voitaisiin järjestää sairaalasta tai hoitolaitoksesta käsin. Videoneuvottelulla voidaan turvata myös esimerkiksi pelkäävän todistajan tai rikoksen uhrin asemaa.

Käytännössä videoneuvotteluyhteyden käyttöä voitaneen eniten hyödyntää kotimaisten tuomioistuinten, vankiloiden ja poliisin välillä rikos- ja pakkokeinoasioiden oikeudenkäynneissä. Keskeisenä käyttöalana voidaan pitää myös rajat ylittäviä oikeudenkäynntejä, joissa todistajia tai muita kuultavia voidaan kuulla toisesta valtiosta ilman, että kuultavan tarvitsee henkilökohtaisesti matkustaa asiaa käsittelevään tuomioistuimeen.¹

Oikeusministeriö asetti 7.11.2003 videoneuvottelutyöryhmän, jonka tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa pilottihanke videoneuvottelutekniikan hyväksikäytöstä 1) maan sisäisissä oikeudenkäynneissä eri tuomioistuinten välillä, 2) pakkokeinoasioiden käsittelyssä siten, että vankilassa tai pidätettynä olevaa vastaajaa ei tarvitse kuljettaa tuomioistuimeen sekä 3) rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä kansainvälisten sopimusten määräykset huomioon ottaen. Huomiota kiinnitettiin myös oikeusministeriön hallinnonalalla valmisteilla olevan lainsäädännön tuomiin uusiin kuulemistilanteisiin, erityisesti videokuulemiseen vangitsemisoikeudenkäynneissä.

---

¹ Videoneuvottelutyöryhmän raportti

Videoneuvottelutyöryhmä selvitti oikeudenkäynneissä toteutettavan videoistunnon teknisiä tarpeita ja suunnitteli videoneuvotteluna järjestettävän istunnon toteuttamista.

Videoneuvottelutyöryhmä jätti raporttinsa 30.6.2004 (oikeusministeriön julkaisusarja Lausuntoja ja selvityksiä 2004:19). Videoneuvottelutyöryhmän raportissa esitettiin, että käynnistetään pilotointihanke, jossa ryhdytään kokeilemaan videoneuvottelutekniikan hyväksikäyttöä käräjäoikeuksien oikeudenkäynneissä.

1.1 Pilotoinnin suunnitelma

Videoneuvottelutyöryhmän raportti sisälsi suunnitelman videoneuvottelutekniikan kokeilemiseksi tuomioistuimissa ja vankilassa.

Työryhmä selvitti videoneuvotteluun tarvittavia laitteistoja, niiden kustannuksia sekä määritteli laitteistoille asetettavia teknisiä toimintatarpeita. Lähestymistapa oli ensi sijassa tekninen. Työryhmä piti ensisijaisen tärkeänä saada käytännön kokemuksia videoneuvotteluintunton järjestämisestä.

Pilotoinnin lähtökohtana pidettiin voimassa ollutta lainsäädäntöä sekä siihen valmisteilla olleita muutoksia, joissa esitettiin videoneuvotteluyhteyden käytön laajentamista pakkokeinoasioiden käsittelyyn. Työryhmä esitti videoneuvotteluyhteyden toteuttamista siten, että se mahdollistaa myös vangitun tai pidätetyn kuulemisen pakkokeinoasiassa.

Työryhmän suunnitelma pilottihankkeeksi sisälsi pilotointikohteiden valinnan, pilotoinnin aikatauluttamisen sekä suunnitelman hankkeen toteuttamiseksi ja sen seuraamiseksi. Työryhmä esitti videoneuvottelulaitteiden hankkimista siten, että oikeudenkäyntien järjestäminen videoneuvotteluna on mahdollista pilotointikohteiden välillä. Työryhmä arvioi myös hankkeen kustannukset.

Pilotoinnin laajuutta selvitellessä työryhmä esitti, että videotekniikkaa pilotoitaisi ainakin Espoon, Helsingin ja Vantaan käräjäoikeuksien sekä Vantaan vankilan välillä. Lisäksi se esitti mukaan otettavaksi pohjoisessa sijaitsevaa keskikokoista ja alueeltaan suurehkoa, mutta harvaanasuttua käräjäoikeutta. Rovaniemen käräjäoikeus valittiin pilotointikohteeksi, koska siellä oli parhaat tekniset edellytykset ja se on alueellisen atk-tukihenkilön sijaintivirasto, mikä mahdollisti teknisen tuen välittömän käytön ongelmatilanteissa. Helsingin hovioikeuden osallistumista pilotointiin pohdittiin, mutta sitä ei esitetty pilottikohteeksi, koska se voi tarvittaessa hyödyntää pääkaupunkiseudun pilottihankkeeseen osallistuvien käräjäoikeuksien videoneuvottelulaitteistoa. Työryhmän mielestä hanke tuli laajentaa koskemaan myös Helsingin poliisivankilaa, mutta se ei tuolloin ollut kiinnostunut osallistumisesta. Lisäksi työryhmä ehdotti Tallinnassa olevan alioikeuden ottamista mukaan pilotointiin. Pilotoinnin kestoksi ehdotettiin yhtä vuotta alkaen 1.1.2005.

Työryhmä järjesti kolme kokeiluistuntoa, jossa testattiin sekä ohjelmistopohjaista että laitteistopohjaista videoneuvottelujärjestelmää. Kokeilut toteutettiin Vantaan käräjäoikeudessa ja Vantaan vankilassa yhtäaikaaisesti siten, että laitteistojen toimintaa testattiin simuloidussa oikeudenkäynnissä. Kokeilujen pohjalta työryhmä esitti, että pilotointivaihe toteutettaisiin laitteistopohjaisella videotekniikalla, joka kokeilun perusteella täyttää videoneuvottelutekniikan hyväksikäytölle asetetut vaatimukset.

Pilotointiin osallistuviin käräjäoikeuksiin esitettiin varustettavaksi yksi kiinteästi asennettu videoneuvottelusali ja Vantaan vankilaan etäkuulemispiste. Tietoliikenneyhteys kotimaisten toimipaikkojen kesken esitettiin toteutettavaksi ip-yhteytenä oikeushallinnon sisäisessä monipalveluverkossa ja yhteys Viroon kiinteänä ISDN-yhteytenä.

1.2 Lainsäädännön muutoksen asettamat vaatimukset

Rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttaminen

Taustaa

Hallituksen esityksessä (HE 271/2004) ehdotettiin muutettavaksi rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevia säännöksiä. Esitys liittyi vuonna 1997 voimaan tulleen rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyn uudistuksen toteutumisen seurantaan. Tavoitteena oli entistäkin tehokkaampi ja tarkoituksenmukaisempi rikosprosessi. Tekniikan hyödyntämisen osalta esityksessä nostettiin esiin videoneuvottelun käytön tehostaminen, joista säädettiin riita-asioiden valmistelun (OK 5:15d), todistelun vastaanottamisen (OK 17:34a) ja hovioikeuden pääkäsittelyn (OK 26:24a) osalta. Esityksessä ehdotettiin teknisten apuvälineiden hyödyntämistä myös vangitsemisoikeudenkäynneissä, telepakkokeinoja koskevien vaatimusten käsittelyssä ja rikosasioiden valmistelussa.

Todistelun vastaanottaminen

Edelleenkin voimassaolevan oikeudenkäymiskaaren 17 luku 34a §:n mukaan todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä tai asianomistajaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämä soveliaaksi ja:

- 1) kuultava ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn taikka hänen henkilökohtaisesta saapumisestaan pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa;
- 2) kuultavan kertomuksen uskottavuutta voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan pääkäsittelyssä;
- 3) menettely on tarpeen kuultavan taikka tällaiseen henkilöön rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentin tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta tai
- 4) kuultava ei ole täyttänyt 15 vuotta tai hänen henkinen toimintansa on häiriintynyt.

Asianosaiselle on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä. Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan kuulemisessa kuitenkin käyttää myös puhelinta.

Oikeudenkäymiskaaren 22 luvun 6 §:n mukaan todistajan, asiantuntijan sekä todistelutarkoituksessa kuullun asianosaisen tai muun henkilön kuuleminen on äänitettävä, mikäli se ei lausuman lyhyiden vuoksi ole ilmeisen tarpeetonta tai äänittäminen ei ole mahdollista. Tällöin lausuma on merkittävä sanatarkasti pöytäkirjaan, heti luettava ja merkittävä pöytäkirjaan lausuman antajan ilmoitus siitä, onko lausuma ymmärretty oikein. Lainkohdassa mainitulla äänittämisellä tarkoitetaan edelleenkin äänen, ei siis kuvan tallentamista.

Lainmuutokset 1.10.2006 lukien

Lakiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) 5 lukuun lisättiin uusi 10 a §. Lainkohdan mukaisesti suullisen valmistelun istunto voidaan pitää myös puhelimitse taikka käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puheysteys keskenään, mikäli tämä katsotaan asian laatu huomioon ottaen tarkoituksenmukaiseksi.

Käytännössä merkittävin 1.10.2006 voimaan tullut uudistus on pakkokeinolain 1 luvun 15 §:n 2 momenttia koskeva vangittavaksi vaaditun läsnäolosta vangitsemisvaatimusta käsiteltäessä. Vangittavaksi vaadittua, joka on pidätetty, on edelleenkin kuultava henkilökohtaisesti vaatimuksesta. Jos tuomioistuin kuitenkin harkitsee sen soveliaaksi, kuuleminen voi tapahtua vangittavaksi vaaditun läsnä olematta istuntosalissa käyttäen videoneuvottelua tms. tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköysteys keskenään.

Telekuuntelua, televalvontaa ja teknistä tarkkailua koskeva pakkokeinolain 5 a luvun 6 §:n 2 momentti on puolestaan muutettu siten, että lupa asian käsittelyyn tuomioistuimessa voidaan toteuttaa myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta sellaista tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköysteys keskenään.

Edellä mainitut muutokset eivät tuo muilta osin muutoksia voimassaoleviin ja varsinaista oikeudenkäyntiä koskeviin säännöksiin: Vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti tuomioistuimessa saapuvilla käsiteltäessä sitä rikosta koskevaa asiaa, jonka johdosta hänet on vangittu (ROL 8 luku 3 §).

Laitteistoa voidaan käyttää lisäksi joustavasti esimerkiksi muissa neuvotteiluissa taikka tulkin käyttämisessä. Aloitteen videoneuvottelun käyttämistä voi tehdä asianosainen tai tuomioistuin. Päätöksen siitä, soveltuuko videoneuvottelun kautta kuuleminen käsiteltävän asiaan, tekee viimekädessä tuomioistuin.

2 Pilotoinnin käynnistäminen

Pilotoinnin valmistelu käynnistettiin kesällä 2004, jolloin oikeusministeriön oikeushallinto-osasto päätti pilotoinnin käynnistämisestä työryhmän ehdottamissa käräjäoikeuksissa. Lisäksi sovittiin pilotoinnin kustannusten jaosta oikeushallinto-osaston, rikosseuraamusviraston ja kansainvälisen yksikön kesken. Laitteistojen leasingsopimus solmittiin Song Networks (nyk. TDC Song) kanssa. Pilotoinnin valmisteluprojekti käynnistettiin lokakuussa 2004. Projektin tehtävät olivat

- 1) Teknisen ratkaisun suunnittelu
- 2) Asennuksen valmistelu ja ohjelmointi
- 3) Laitteiston asennus pilottitoimipisteisiin
- 4) Siltajärjestelmän asennus
- 5) Logiikan asennus pilottitoimipisteisiin
- 6) Käyttöönotto ja koulutus

Projektin oli määrä päättyä 31.12.2004 ja pilotoinnin oli määrä käynnistyä 1.1.2005. Laitteasennukset ja asennusten hyväksyminen saatiin toteutettua joulukuussa 2004 ja koulutukset tammikuussa 2005. Tallinnan kaupunkioikeuden koulutus toteutettiin kahdessa vaiheessa: helmikuussa ja uudelleen toukokuussa 2005.

Pilotoinnissa olivat aluksi mukana Helsingin, Espoon, Vantaan ja Rovaniemen käräjäoikeudet, Tallinnan kaupunkioikeus sekä Vantaan vankila. Myöhemmin pilotointiin liitettiin Oulun käräjäoikeus.

Kustakin pilotoivasta toimipaikasta nimettiin tekninen tukihenkilö, joka koulutettiin. Lisäksi koulutettiin muutamia käräjäsihteereitä ja käräjätuomareita kustakin mukana olevasta käräjäoikeudesta.

Valmistelevan projektin seuranta varten perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat toimittajien edustajat ja oikeusministeriön tietohallinnon vastuualueen edustajat: Iida Sinkkonen Song Networks projektipäällikkö, Teemu Huttunen Song Networks, Kari-Pekka Klinga Song Networks, Janne Lauanne Videra, Teemu Lindholm Videra (myöhemmin Markku Ojala Videra), Mika Korju oikeushallinnon tietotekniikkakeskus (OTTK), Riitta Marttila OM/tietohallintoyksikkö (THY). Ohjausryhmä jatkoi toimintaansa myös pilotointijakson ajan. Toukokuussa 2005 ohjausryhmään OM:n projektipäälliköksi tuli mukaan Mika Rislä OM, oikeushallinto-osastolta (OHO). Ohjausryhmä kokoontui noin kerran kuukaudessa.

2.1 Pilotoinnin tavoitteet ja organisointi

Pilotoinnin ensisijaisena tarkoituksena oli kerätä tietoa videoneuvotteluyhteyden käyttötilanteista, -tarpeista sekä videoneuvottelulaitteistojen teknisistä ominaisuuksista ja käyttötilanteissa esiintyneistä mahdollisista ongelmista. Pilotoinnista saatujen kokemusten perusteella tuli edelleen arvioida videoneuvotteluintunton käyttötarvetta ja arvioida tarkemmin teknisiä toimintavaatimuksia. Saatujen tietojen perusteella voitiin täsmentää video-

neuvotteluoikeudenkäyntien teknisen toteuttamisen ohjeistusta ja harkita videoneuvotteluyhteyden käytön laajentamista.

Pilotoinnin seurantaan varten perustettiin seurantaryhmä, jonka tehtäväksi määriteltiin käyttäjien kokemusten keruu, esityksen tekeminen pilotoinnin mahdollisesta jatkamisesta ja laajentamisesta sekä selvityksen laatiminen pilotoinnin tuloksista ja jatkotoimenpide-ehdotukset.

Seurantaryhmään nimettiin edustajat kaikista pilotoivista virastoista. Seurantaan on osallistunut myös muita henkilöitä pilottivirastoista ja oikeusministeriöstä. Ryhmään kuuluivat

Mika Rislä, OHO/OM, Pj.

Heli Lehto-Kinnunen, Vantaan käräjäoikeus

Tuomo Junkkari, Vantaan vankila

Riitta Miettinen/Leena Uoti, Espoon käräjäoikeus

Tuula Hiukka-Poikela, Rovaniemen käräjäoikeus

Antero Nuotto, Helsingin käräjäoikeus

Tuuli Eerolainen, Suomen yhteyssyyttäjä Virossa

Outi Kempainen, kansainvälinen yksikkö/OM

Mika Korju, OTTK

Riitta Marttila, THY/OM, siht.

sekä ohjausryhmän toimittajien edustajat vaihtelevalla kokoonpanolla.

Seurantaryhmä kokoontui oikeusministeriössä kahdesti pilotoinnin aikana. Muut tapaamiset toteutettiin videotekniikan avulla.

3 Videoneuvotteluprosessin vaiheet ja vastuut

Videoneuvotteluprosessi etenee pääsääntöisesti kahdella eri tavalla riippuen siitä, toimiiko tuomioistuin pääkäsittelyn järjestävänä ja todistelua vastaanottavana pisteenä vai oikeusapua pääkäsittelyn järjestävälle tuomioistuimelle antavana etäpisteenä. Videoneuvottelua voidaan käyttää pääkäsittelyn ohella myös riita- ja rikosasioiden valmistelustunnon ja telekuuntelua, televalvontaa ja teknistä tarkkailua koskevissa pakkokeinoasioissa (PakkokL 5a:6§).

Asianosaiselle on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

Laitteistoja voidaan käyttää valmistelustunnon ja edellä mainituissa pakkokeinoistunnoissa. Laitteiston käyttö on mahdollista myös muissa neuvotteluissa tai esimerkiksi tulkkauksessa.

3.1 Videoneuvottelu pääkäsittelyn järjestävässä tuomioistuimessa

Aloite ja päätös

Aloitteen videoneuvottelun käyttämisestä voi tehdä joko asianosainen tai tuomioistuin. Tuomioistuin päättää, soveltuuko videoneuvottelun käyttäminen todistajan kuulemiseen käsiteltävänä olevassa asiassa. Puheenjohtajan päätettyä videoneuvottelun käyttämisestä on selvitetävä videoneuvottelusalin varaustilanne ja tehtävä tarvittaessa salinvaihdokset.

Etäpiste

Kun päätös videoneuvotteluun turvautumisesta tehdään, pääkäsittelyn istuntopäivä on jo yleensä selvillä. Ennen päätöksen tekemistä on selvitettävä, onko videoneuvotteluteitse kuultavan henkilön oleskelupaikkakunnalla tai kohtuullisen matkan päässä oleskelupaikkakunnasta videoneuvottelulaitteita etäpisteeksi soveltuvassa paikassa ja ovatko laitteet istuntopäivänä käytettävissä. Etäpisteen kanssa on sovittava tilan varaamisesta, etäpisteeseen paikalle tulevasta vastuuhenkilöstä, tarkemmasta aikataulusta ja muista käytännön järjestelyistä.

Seuraavissa tuomioistuimissa on videoneuvottelulaitteiden istuntosaliko-
koonpano:

- Espoon kärjäoikeus
- Helsingin kärjäoikeus
- Kouvolan kärjäoikeus
- Oulun kärjäoikeus
- Rovaniemen kärjäoikeus
- Vantaan kärjäoikeus

Seuraavissa tuomioistuimissa ja vankilassa on etäpistelaitteisto:

- Jyväskylän kärjäoikeus
- Tampereen kärjäoikeus
- Turun kärjäoikeus
- Vaasan kärjäoikeus
- Vantaan vankila

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus voi järjestää tarvittaessa oikeusministeriön verkossa etäpisteyhteyden myös muihin alioikeuksiin. Laitetoimittajan ns. Help Deskistä saa tietoja oikeusministeriön verkon ulkopuolella sijaitsevista laitteista ja yhteyden muodostamisesta niihin.

Istuntoon kutsuminen

Videoneuvottelun kautta kuultava kutsutaan etäpisteeseen samoilla uhilla kuin hänet kutsuttaisiin pääkäsittelypaikkakunnalla järjestettävään istuntoon. Kutsun oheen on syytä liittää kirjallinen ohje, kuinka kuultavan tulee asiassa menetellä. Kuultavalle tulisi lisäksi toimittaa lomake "valtion varoista maksettavat todistelukustannukset" ja palautuskuori, mikäli hän on oikeutettu korvaukseen valtion varoista.

Mikäli etäpisteenä käytetään muita kuin tuomioistuimen tiloja, on erityisesti syytä huolehtia kuultavan opastamisesta, koska etäpisteessä ei ole tuomioistuimen toimintaan perehtynyttä henkilöstöä ohjaamassa häntä.

Yhteyden varmistaminen

Ennen istuntopäivää ja myös istuntopäivänä ennen pääkäsittelyn aloittamista on aiheellista varmistaa yhteyden toimiminen etäpisteeseen. Teknisten ongelmien varalta on myös hyvä luoda puhelinyhteys pääkäsittelysalin ja etäpisteen välille. Jos videoneuvottelusta ilmoitetaan oikeushallinnon tietotekniikkakeskukselle, se huolehtii osaltaan yhteyksien toimimisesta. Ministeriön verkon ulkopuolisen yhteyden varmistaa laitetoimittajan Help Desk.

Istunto

Laitteisto mahdollistaa yhteydenoton nopeasti ja yksinkertaisesti, joten yhteys voidaan luoda myös asianosaisten ollessa salissa.

Kun yhteys on muodostettu, kuultavan kuva ilmestyy salissa olevalle suuralle plasmanäytölle tai valkokankaalle ja mahdollisille oikeuden jäsenten näyttöruuduille. Sihteeri ohjaa etäpisteeseen aluksi yleiskuvan salista. Sen jälkeen hän zoomaa kuvan puheenjohtajaan, jonka tulee esitellä etäpisteessä olevalle kuultavalle salissa olevat henkilöt ja antaa tarvittaessa sama ohjeistus kuin annetaan salissa olevalle kuultavalle.

Puheenjohtaja ottaa todistajalta valan/vakuutuksen. Puheenjohtaja tiedustelee kuulemisen yhteydessä myös palkkiovaatimuksesta ja kehottaa lähettämään todistelukustannuksia koskevan lomakkeen täytettynä palautuskuoressa.

Kuulemisen alettua puheenjohtaja jakaa puheenvuorot. Sihteeri ohjaa ohjauspaneelista kameran kulloisenkin puheenvuoron käyttäjään, syyttäjään ja asianosaisiin sekä näiden avustajiin/asiamiehiin. Etäpisteessä oleva näkee omassa näyttöruudussaan puhujan isona ja puheenjohtajan niin sanotussa PIP-kuvassa (picture in picture) eli pikkuruudussa kuvaruudun oikeassa alanurkassa.

Puheenjohtajan on ilmoitettava kuultavalle kuulemisen päättymisestä. Kun kuuleminen on päättynyt, sihteeri sulkee yhteyden.

Prosessinjohdolla on keskeinen asema videoneuvottelun onnistumisessa. Puheenjohtajan tulee jakaa puheenvuorot yksiselitteisesti ja huolehtia siitä, että jokainen puhuu omalla vuorollaan riittävällä voimakkuudella ja selkeästi. Päälle puhumista ei tule sallia. Papereiden rapistelu, kuiskuttelu ja muu ylimääräinen liikehdintä häiritsevät kuulemista. Puheenjohtajan on huolehdittava myös siitä, että myönnetyt puheenvuorot aloitetaan vasta, kun sihteeri on ehtinyt ohjata kameran kohti puheenvuoron käyttäjää. Puheenjohtaja näkee sihteerin näyttöpäätteestä, mikä kuva menee salista etäpisteeseen. Asianosaiset on ohjattava kohdistamaan katseensa kameraan (yleensä puheenjohtajan edessä) puhuessaan etäpisteessä olevalle. Myös puheenjohtajan on omalta osaltaan huolehdittava katsekontaktistaan kohti kameraa (yleensä salin takaseinällä) puhuessaan kuultavalle.

Simultaanitulkkaus ei onnistu videoneuvottelun yhteydessä. Jos tulkki ja tulkattava ovat eri pisteissä, puheenjohtajan on huolehdittava, että heillä on näköyhteys keskenään.

Henkilötodistelu äänitetään salivarustukseen kuuluvalla järjestelmällä. Voimassa oleva lainsäädäntö ei edellytä eivätkä käytössä olevat laitteistot mahdollista kuvan tallentamista.

Laitteisto mahdollistaa samanaikaisen yhteyden pääkäsitteilysalin ja useamman etäpisteen välillä.

3.2 Videoneuvottelu etäpisteessä

Yhteyshenkilöt	Videoneuvottelua järjestävän tuomioistuimen yhteydenottojen helpottamiseksi videoneuvottelulaitteistoilla varustetuissa käräjäoikeuksissa tulisi olla vastuuhenkilö/henkilöitä videoneuvottelun järjestämistä varten. Lähtökohteisesti yhteyshenkilöinä toimivat käräjäsihteerit. Käräjäoikeuden ATK-henkilöstö tulisi sitouttaa testaustoimintaan. Vastuuhenkilöiden nimet olisi saatettava muiden yksiköiden tietoon sopivalla tavalla.
Valmistautuminen	Videoneuvottelun järjestäjä ottaa yhteyden etäpisteen vastuuhenkilöön ja sopii tämän kanssa kuulemisen ja yhteyksien testaamisen aikatauluista sekä muista käytännön järjestelyistä. Vastuuhenkilö varaa salin (huolehtii tarvittaessa salien vaihtamisesta jne.) ja informoi myös käräjapäivystäjää videoneuvottelusta. Vastuuhenkilö/ATK-henkilö huolehtii yhteyksien testaamisesta ennen istuntoa.
Istunto	Vastuuhenkilö/ATK-henkilö huolehtii istuntopäivän yhteyksien testaamisesta. Vastuuhenkilö ohjaa kuultavan saliin ja opastaa tätä tarvittaessa. Kuultava tulee sijoittaa salissa sellaiselle paikalle, että hänellä on esteetön näköyhteys näyttöön. Kuultava on opastettava puhuessaan kohdistamaan katseensa kameraan. Vastuuhenkilö huolehtii, että videoneuvottelulaitteessa ovat virrat päällä ja että videoneuvottelu on mahdollista pääkäsittelysalista tapahtuvan yhteydenoton jälkeen. Vastuuhenkilö sulkee laitteiston videoneuvottelun päättyttyä. Vastuuhenkilö sopii kuultavan kanssa, toimittaako tämä todistajanpalkkiolomakkeen pääkäsittelyn järjestävään käräjäoikeuteen saamassaan palautuskuoressa vai hoitaako vastuuhenkilö lähettämisen. Lainkäyttöhenkilökunnan läsnäolo ei ole etäpisteessä tarpeen videoneuvottelun aikana.

3.3 Videoneuvottelu valmisteluistunnossa

Edellä todettu soveltuu soveltuvin osin myös videoneuvotteluun valmisteluistunnossa.

3.4 Videoneuvottelu pakkokeinoistunnossa

Vankila voi toimia videoneuvottelun etäpisteenä vangitsemisoikeudenkäynneissä. Epäillyn avustaja/puolustaja voi osallistua oikeudenkäyntiin joko etäpisteessä tai pakkokeinoistunnon järjestävässä tuomioistuimessa.

3.5 Videoneuvottelu kansainvälisissä yhteyksissä

Kansainvälisissä yhteyksissä aloitteen videoneuvottelun käyttämisestä voi tehdä asianosainen tai tuomioistuimien. Päätöksen tekee viime kädessä tuomioistuin siitä, soveltuuko videoneuvottelun kautta kuuleminen käsiteltävän asiaan.

Videoneuvottelun käyttöä kansainvälisessä oikeusavussa säätelee

- Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välillä tehty yleissopimus, MLA 2000 – sopimus (Neuvoston säädös (2000/C 197/01; EYVL N:o C 197, 12.7.2000)
- Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001 jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa
- Euroopan neuvoston keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja (ei voimassa)

Laitteistoja voidaan käyttää myös tulkin käytössä ja muissa neuvotteluissa.

4 Seuranta

Videopilotoinnin seurantaan tukemaan oikeusministeriön intranettiin laadittiin seurantalomake, johon pilottivirastot kirjasiivat kokemuksensa kustakin pilotoinnin aikana toteutetusta istunnosta. Joitakin lomakkeita täytettiin myös testaustarkoituksessa tehdyistä videoyhteydenotoista. Seurantalomakkeita kertyi kaikkiaan noin 70 kappaletta. Lisäksi Tallinnan kaupunki-oikeus ilmoitti sähköpostitse omista istuntokokemuksistaan. Seurantalomakkeella kysyttiin kustakin videoistunnosta seuraavat tiedot:

- istuntopaikka
- etäpiste (kuultavan henkilön kuulemispaikka)
- istunnon puheenjohtaja
- raportoiija
- istunnon ajankohta: pvm, klo
- istunnon laatu (rikosistunto/riita-asia/pakkokeino/valmisteluistunto/pääkäsittely)
- jutun diaarinumero
- videoistunnon käyttötilanne ja syy videoneuvottelun käyttöön
- avustajat/puolustajat/tukihenkilöt/tulkit
- istunnossa havaitut mahdolliset toiminnalliset/tekniset ongelmat
- toimenpiteet ongelmien ratkaisemiseksi/ratkaisuehdotus
- etäpisteestä saadut kommentit
- nopeuttiko videoneuvottelun käyttömahdollisuus istunnon toteutumista?
- matkustavien henkilöiden lukumäärä, jos olisi matkustettu
- paikkakunta, josta olisi matkustettu
- kuulemisen peruuntumisen syy
- muuta huomioitavaa

Seurantalomakkeilla annetut tiedot osoittivat, että videotekniikan käyttöönotossa ilmeni runsaasti teknisiä ongelmia. Teknisinä ongelmina kirjattiin mm:

- ongelmia kuvan ja äänen laadussa,
- yhteyksien muodostaminen ei onnistunut tai yhteys katkeili,
- ongelmia kameroiden asettelussa ja zoomauksessa,
- asettelut eivät säilyneet, vaan laitteistoja jouduttiin säätämään istuntojen alussa.

Ongelmakohtat saatiin kartoitettua seurantalomakkeiden avulla. Palautteen perusteella teknisiä ongelmia ja laitteistojen sijoittelua korjattiin pilotoinnin edetessä. Käyttöönoton aikana huomattiin myös, että pilotoinnin onnistuminen edellyttää oikeusministeriöltä toimintaa tuntevaa lisäresurssia Oikeusministeriö nimesikin pilotointia varten projektipäällikön toukokuussa 2005. Laitteistoja ei kuitenkaan saatu toimimaan tuomioistuinten edellyttämällä tavalla vielä vuoden 2005 aikana ja saadun palautteen johdosta pilotointiaikaa jatkettiin 31.5.2006 saakka. Laitteistojen käyttöön liittyvät ongelmat saatiin korjattua pilotoinnin loppuun mennessä ja lopuksi todettiin yhdessä hyväksytyt laitemääritykset, jotka vakiinnutettiin.

4.1 Esimerkkejä käyttötilanteista ja -tavoista

Vantaan käräjäoikeus

Vantaan käräjäoikeudessa on järjestetty videoneuvottelu kolmeen oikeudenkäyntiin liittyen. Vantaan käräjäoikeus on toiminut kahdessa oikeudenkäynnissä etäpisteenä. Kummassakin tapauksessa oikeusapua on annettu Tallinnan kaupunkioikeudelle Suomessa olevien rikosasian asianomistajien kuulemiseksi rikosprosessissa. Toisen jutun asianomistaja on tullut Keralvalta ja toisen jutun kaksi asianomistajaa Porvoosta. Tulkki on ollut Tallinnassa. Yhteydenotto on tullut Tallinnan kaupunkioikeudelta ensin alustavasti sähköpostitse, jolloin on voitu alustavasti sopia salivarauksen tekemisestä ja varautua videoneuvotteluun. Alustavaa yhteydenottoa on seurannut virallinen oikeusapupyynnö.

Helsingin hovioikeus on järjestänyt rikosasian pääkäsittelyn Vantaan käräjäoikeudessa ja kuullut siinä yhteydessä Ruotsissa Kalmarin vankilassa olutta muutoksenhakijaa videoneuvottelun avulla. Venäjän kielen tulkki on ollut paikalla pääkäsittelysalissa Vantaan käräjäoikeudessa ja Kalmarin käräjäoikeuden järjestämä tulkki on ollut etäpisteessä Kalmarin vankilassa.

Vantaan käräjäoikeus on osallistunut pilotoinnin yhteydessä järjestettyihin laitteistojen yhteisiin testaustilaisuuksiin. Kahdenvälisiä yhteyksiä on järjestetty Rovaniemen ja Espoon sekä Tallinnan kanssa.

Rovaniemen käräjäoikeus

Rovaniemen käräjäoikeus on käyttänyt videoneuvottelulaitteita istuntojen järjestämiseen sekä toiminut etäpisteenä. Mikäli laitteiston toiminnan pieniä häiriöitä ei oteta huomioon, istunnot ovat onnistuneet. Yhtään istuntoa ei ole laitteiston toimimattomuuden takia jouduttu peruuttamaan. Rovanie-

men käräjäoikeus on kuullut todistajia ja asianomistajia laitteiston välityksellä. Etäpisteinä ovat olleet kokeilupaikkakunnat sekä myös muita käräjäoikeuksia, joissa on ollut mahdollisuus videoneuvotteluihin. Yhteys on otettu myös sairaalaan, jossa on ollut mahdollisuus videoneuvotteluihin. Videoneuvottelujen avulla on saatu istuttua juttuja nopeammin ja pienemmillä kustannuksilla. Esimerkiksi Helsingistä on kuultu todistajaa, joka ei terveydentilansa vuoksi voinut matkustaa Rovaniemelle sekä todistajaa, jonka olisi töidensä vuoksi ollut vaikea saapua Rovaniemelle.

4.2 Pilotoinnissa esiintyneet ongelmat ja niiden ratkaisut

Tekniikka

Pilotoitu laitteisto on luotu tuomioistuinprosessia silmällä pitäen. Laitteiston toimintavarmuus on keskeinen vaatimus oikeudenkäynnin onnistumisen turvaamiseksi. Istuntosalien erilaiset valaistus- ja akustiikkaolosuhteet ovat asettaneet käytetylle tekniikalle varsin haastavia lisävaatimuksia.

Videoneuvottelujärjestelmän äänentoisto ja – tallennus rakennettiin käräjäoikeuksien pääkäsittelysalien olemassa olevan äänentoistotekniikan varaan.

Tämä ratkaisu aiheutti kuitenkin ongelmia äänen laatuun. Pilotoinnin kuлуessa neuvottelujärjestelmä varustettiin erillisellä äänenvahvistuslaitteistolla. Äänen tallennus tapahtuu edelleen salijärjestelmään kuuluvalla laitteistolla.

Laitteiden ominaisuudet ja sijoitus

Kuvan kohdentamisessa pääkäsittelysalissa kuultaviin on ollut eroavaisuuksia salista riippuen. Pilotoinnin kestäessä kamerat on pyritty kohdentamaan niin, että kuultava näkyy kuvaruudun keskellä riittävän isona. Sanottu koskee erityisesti todistajaa ja syyttäjää. Suotavaa on, että kameran kohdennetaan asianosaisten paikoille niin, että kuvassa näkyvät asianosainen ja hänen avustajansa yhtäaikaan riittävän isona. Kasvojen ilmeitä sekä ylävaralon eleitä on voitava seurata.

Laitteisto sallii kameran toivotun kohdistamisen. Asentamisen yhteydessä tulisi välttää sitä, että kuvassa näkyy paljasta seinäpintaa kuultavan pään yläpuolella tai pöytäpintaa kuvan alaosassa. Laitteiston asentamisen yhteydessä kuvan kokoon ja kohdentamiseen on kiinnitettävä riittävää huomiota, jotta kuvattavasta voidaan tehdä riittävän tarkkoja havaintoja.

PIP-kuva, joka näyttää puheenjohtajan pienessä ruudussa, kun kamera on kohdistettu muihin kuin häneen, on sijoitettava isolle ruudulle siten, ettei se peitä kuultavan kasvoja. Käytännössä parhaaksi PIP-kuvan sijoituspaikaksi on todettu kuvaruudun alakulma. Ohjauspaneeli sallii PIP-kuvan näytön muuttamisen siten, että se näyttää puheenjohtajan asemesta yleiskuvan salista. Tätä toimintoa ei kuitenkaan ole tarvetta käyttää, jos yleiskuva salista lähetetään etäpisteeseen heti oikeudenkäynnin alussa. Lisäksi yleiskuva salista on PIP-kuvassa tarpeettoman pieni. Se ei anna selkeää kuvaa oikeudenkäyntipaikasta.

Ohjauspaneelin toiminnot ovat selkeät. Kameran kohdentamisen ja ohjauspainikkeiden järjestyksen looginen jäsentäminen on järjestettävä kunkin pisteen olosuhteiden mukaisesti. Näiden järkevällä asentamisella voidaan yksinkertaistaa käyttöä. Tällöin sihteerin ei tarvitse erikseen miettiä, mikä ohjauspainike vie kameran kulloinkin tarvittavalle paikalle. Myös painikkeiden yksiselitteisellä nimeämisellä hahmottamista voidaan helpottaa.

Laitteiston sijoittamisessa istuntosaliin on otettava huomioon salien erilaiset olosuhteet. Tämän vuoksi laitteiston täytyy olla sellainen, että se mahdollistaa erilaiset sijoitusratkaisut.

Prosessinjohto

Videoneuvottelu asettaa prosessinjohtolle omat vaatimuksensa. Puheenvuorojen jakamisen tulee olla rauhallista ja selkeää. Samanaikaista keskustelua tai sen kaltaista häiriökäyttäytymistä ei tule sallia. Erityistä huomiota puheenjohtajan on kiinnitettävä puheenvuorojen jakamisen ja puheenvuorojen käyttämisen tempoon. Puheenjohtajan tulee huolehtia, että puheenvuoroa ei aloiteta ennen kuin sihteerin on ohjannut kameran kohti henkilöä, jolle puheenvuoro on myönnetty.

Saleissa on vain kaksi kameraa. Niitä ei ole sijoitettu näyttöruutujen yhteyteen. Salissa oleva etäpisteessä olevalle henkilölle puhuva kohdistaa helposti katseensa näyttöruutuun. Tällöin etäpisteen näyttöruudulla ei näy kasvokuva suoraan edestä vaan esimerkiksi henkilön sivuprofiili. Puhuttaessa etäpisteessä olevalle puheenjohtajan on suunnattava katsekontaktinsa kameraan, ei näyttöruutuun. Hänen on huolehdittava, että myös muut puheenvuorojen käyttäjät mukaan lukien etäpisteessä oleva menettelevät samalla tavalla. Puheenjohtajan tulee varmistaa myös se, että puheenvuorojen käyttäjän puhuvat riittävällä äänenvoimakkuudella.

Taloudelliset resurssit eivät ole mahdollistaneet erillisten etäpisteiden sijoittamista käräjäoikeuksiin. Käräjäoikeuden toimiessa etäpisteenä kuuleminen tapahtuu videoneuvottelulaittein varustetussa pääkäsittelysalissa. Pääkäsittelysalien riittävyys on yleensä rajallinen. Pääkäsittelysalit ovat usein varattuja muihin oikeudenkäynteihin. Ratkaisuna salien riittävyysongelmaan tulisi harkita, olisiko mahdollista perustaa ainakin suurimpiin käräjäoikeuksiin erillinen videoneuvottelun etäpiste. Erillinen huone mahdollistaisi kameran ja näyttöruudun asentamisen niin, että etäpisteessä kuultavan katsekontakti voitaisiin automaattisesti suunnata kohti ruutua. Tällöin etäpisteessä olevan katsekontaktista kohti kameraa ei tarvitse huolehtia.

4.2 Tuomioistuimille ja vankiloille kohdistettu kysely videotekniikan käyttötarpeista ja –kokemuksista

Seurantaryhmän ehdotuksesta toteutettiin kesäkuussa 2006 tuomioistuimille ja vankiloille kohdistettu kysely, jonka tavoitteena oli kartoittaa videotekniikan käytön nykyistä laajuutta, käyttötarpeita ja –kokemuksia sekä ehdotuksia käyttötilanteiksi. Tuomioistuimista vastauksen palautti 30 suomalaista tuomioistuinta ja Tallinnasta Tartu mnt:n oikeustalo ja Liivalaian oikeustalo. Vankiloista saatiin 12 vastausta.

Tuomioistuimissa käyttö on ollut vähäistä, mutta lähes kaikki tuomioistuimet olivat sitä mieltä, että tekniikan käyttö soveltuu hyvin tuomioistuinten toimintaan. Yleisin tilanne, jossa tekniikkaa katsottiin tarvittavan, oli todistajien, asiantuntijoiden ja ulkomailla oleskelevien kuuleminen. Tuomioistuimet vertasivat videokuulemista puhelinkuulemiseen. Molempia pidettiin hyödyllisinä apuvälineinä, mutta videotekniikan käyttöä pidettiin parempana, koska todistajan luotettavuus on videoteitse paremmin arvioitavissa.

Vankiloissa (etenkin Oulun seudulla) tekniikkaa on käytetty vankien peruskoulutuksessa. Vankilat löysivät monia mahdollisia soveltamisalueita videotekniikalle: mm. vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen seurauksena erilaiset hallinnolliset tarpeet (esim. kokoukset aluevankilan ja vankilan välillä), verkostokäyttö sosiaalitoimen, kriminaalihuoltolaitoksen, päihdepalveluiden, seurakuntien ja poliisin kanssa, koevapauden valvonta, lääkärien konsultointi jne.

Sekä tuomioistuimet että vankilat mainitsivat tärkeänä ja eniten säästöjä aiheuttavana kohteena vangitsemisasiat, joissa voitaisiin osa vanginkuljetuksista korvata videotekniikalla.

Kaikki vastanneet, joilla oli kokemuksia videotekniikan käytöstä, pitivät sitä helppokäyttöisenä, kun ohjeistus oli omaksuttu. Useissa vastauksissa tekniikan toimivuutta ja kuvan ja äänen laatua kiiteltiin, joissakin etenkin äänen laadussa oli ollut toivomisen varaa.

Sekä tuomioistuimet että vankilat esittivät, että laitteistoja tulee hankkia mahdollisimman moneen toimipaikkaan. Hankintoja tulee tehdä nopeasti, koska videokuulemisen tarve kasvaa koko ajan.

Yhteenvedot vastauksista ovat liitteinä 2 (tuomioistuinten vastaukset) ja 3 (vankiloiden vastaukset). Kysymyslomakkeet ovat liitteinä 4 (tuomioistuimet) ja 5 (vankilat).

5 Pilotoinnin tekninen ratkaisu

Pilotoinnin tekniselle ratkaisulle on asetettu korkeat vaatimukset, joka kuvataan seuraavassa toiminnallisuus-, käytettävyys ja standardivaatimusten osalta.

Istuntojen ja tilaisuuksien luonne huomioiden järjestelmän toimintavarmuudelle, käytettävyydelle ja tietoturvalle on asetettu erityisvaatimuksia.

Järjestelmä kykenee muodostamaan yhteyksiä tietoturvallisesti eri pisteiden välillä ja muodostamaan yhteyksiä verkon ulkopuolelle ilman tietoturvariskiä. Tilaisuuksien onnistumisen kannalta on olennaisen tärkeää myös kuvan ja äänen mahdollisimman virheetön laatu.

Teknisten perusedellytysten ohella käytettävyydellä on suuri merkitys. Etäoikeudenkäyntitilanteessa ohjataan paikallista salivarustusta (kameroita, näyttöjä, audiota), päätelaitteita (videoneuvottelukodekit/-laitteet), ver-

kossa olevia gateway- ja siltajärjestelmiä. Ohjauksen suorittaa oikeudenkäynnin avustaja, joka ei ole tekninen henkilö. Ohjaukset ovat helppoja tehdä yhdeltä yksinkertaiselta graafiselta käyttöliittymältä ilman erityistä teknistä osaamista.

5.1 Käsitteet

Puheenjohtajapiste	Videoneuvotteluun osallistuva taho, joka toimii neuvottelun koolle kutsujana ja puheenjohtajana
Etäpiste	Kuultavana oleva taho
Sihteeri	Kärjäsihteeri. Jokaisessa neuvotteluun osallistuvassa salissa on oma sihteeri (puheenjohtajapisteen sihteeri tai etäpisteen sihteeri)
Puheenjohtaja	Oikeuden puheenjohtaja
Videoneuvottelujärjestelmä	Videoneuvottelulaitteiston, Videoneuvotteluohjelmiston ja salivarustuksen muodostama kokonaisuus
Videoneuvottelulaitteisto	Videoneuvottelulaite, kamerat, videomikseri, videoneuvottelu-pc (ohjaus-pc), mikrofonit, kaiuttimet
Videoneuvotteluohjelmisto, ohjausohjelmisto	Ohjelmisto, jolla hallinnoidaan videoneuvottelulaitteistoa, videoneuvotteluyhteyttä sekä salivarustusta
Piste	Videoneuvotteluun osallistuva piste; puheenjohtajapiste tai etäpiste (oikeussali tai videoneuvottelulaitteistolla varustettu tila esim. vankilassa)
Sisäinen verkko, sisäverkko	Oikeusministeriön sisäinen tietoverkko
Salivarustus	Videoneuvottelulaitteisto ja salissa olevat näytöt. Salivarustus vaihtelee riippuen tilasta; esim. oikeussalin ja vankilapisteen salin varustus on erilainen.
Ohjausnäyttö	Istuntosalin sihteerin käytössä oleva tietokoneen (kosketus)näyttö, jolta videoneuvotteluohjelmiston hallinnointi tapahtuu. Näytöllä esitetään salista lähtevää kuvaa.
Yleisönäyttö	Salissa oleva suuri näyttö, jossa salissa oleville henkilöille näytetään etäpisteistä tulevaa kuvaa
Puheenjohtajan näyttö	Puheenjohtajan käytössä oleva näyttö jossa esitetään etäpisteistä tulevaa kuvaa
Oikeussalin ATK-tukihenkilö	Henkilö, joka ylläpitää oikeussalin ATK-laitteistoa.
Tunnisteluettelo	Luettelo järjestelmän piiriin kuuluvista pisteistä. Luettelo näkyy sihteerille listana selväkielisiä pisteiden nimiä, ATK-tukihenkilö voi muokata pisteiden tietoja yhteysnopeuden, nimen ja numeron (IP tai ISDN) osalta.

5.2 Käyttötapaukset, toiminnalliset vaatimukset ja käytettävyysvaatimukset

Liitteessä 6 on kuvattu yleisimmät käyttötapaukset, jotka pilotoidun videoneuvottelujärjestelmän avulla teknisesti voidaan toteuttaa. Yleisenä vaatimuksena kuvatuille tapauksille on, että kaikki toiminnot tulee voida suorittaa graafisen käyttöliittymän avulla yhdeltä näytöltä yhden, ei vaativaa teknistä koulutusta saaneen, käyttäjän toimesta ilman erillisiä lisälaitteita kuten kaukosäädintä, näppäimistöä tai hiirtä.

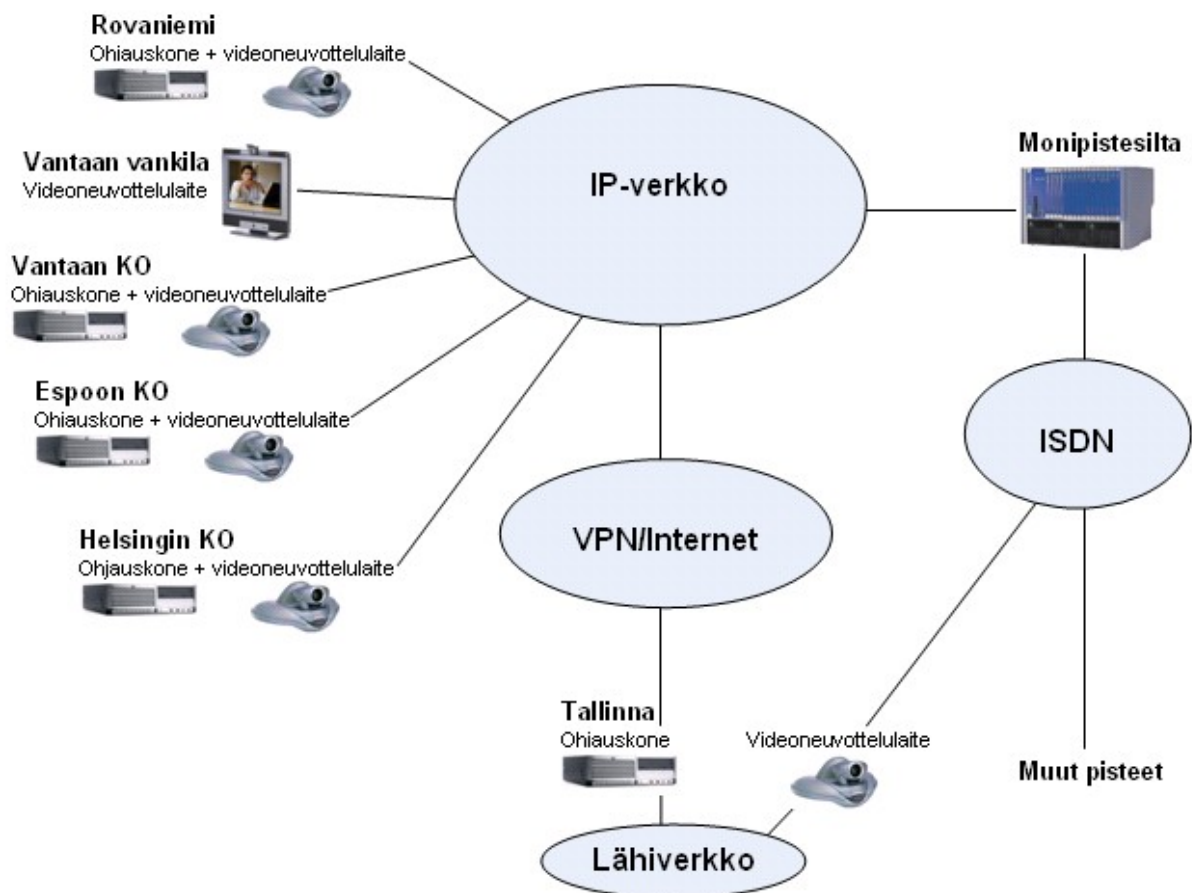
Liitteessä esitetään myös järjestelmän toiminnalliset vaatimukset ja käytettävyysvaatimukset sekä niiden yhteys käyttötapauksiin.

Pilotoidun ratkaisun käyttämät standardit on kuvattu liitteessä 7.

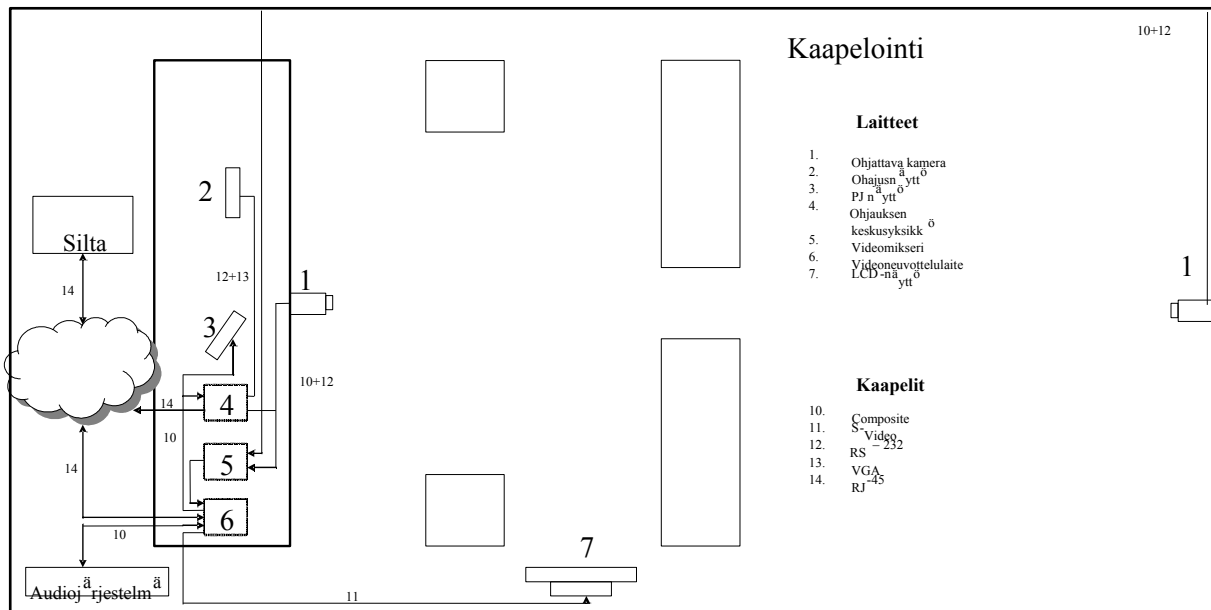
5.3 Laitteistot

Oheisissa kuvissa on kuvattu pilotoidussa ratkaisussa käytetyt laitteistot sekä koko järjestelmän osalta että yksittäisen oikeussalin osalta.

Videoneuvottelupilottiverkko

Salikaapelointi

5.4 Tietoliikenne ja kuormitus

Videopilotti toteutettiin vuonna 2003 Oikeusministeriölle rakennetussa täysin suljetussa MPLS verkossa. Videopilottin laitteet käyttävät IP protokollaa.

Käräjäoikeuksien tietoliikenneyhteydet olivat toteutettu seuraavasti:

Helsingin Oikeustalo	100 Mb/s
Vantaan Käräjäoikeus	10 Mb/s
Espoon Käräjäoikeus	10 Mb/s
Rovaniemen Käräjäoikeus	10 Mb/s
Oulun Käräjäoikeus	10 Mb/s
Vantaan vankila	2 Mb/s
Tallinna	ISDN

Kuvansiirtoon tarvittava kapasiteetti on 384 kb/s per yksittäinen yhteys. Oleellista vaikutusta Oikeusministeriön tietoliikenneverkon kuormitukseen ei ole havaittu videotien aikana. Vantaan vankilan sekä muiden vankiloitten osalta nopeuden nostoprojektit ovat käynnissä.

Tietoliikenteen osalta videopilottin aikaiset istunnot onnistuivat pääosin moitteettomasti, samalla seurattiin tietoliikenne määrää. Todettiin kapasiteetin riittävän.

6 Arvio pilotoidun ratkaisun soveltuvuudesta tuomioistuin- ja vankilakäyttöön

Helsingin kärjäoikeus Pilotoitu ratkaisu soveltuu hyvin tuomioistuinkäyttöön. Pilotoinnin lähtökohtana oli, että laitteiston käytön tuli olla helppoa ja että laitteisto sellaisenaan ei edellytä suuria muutoksia istuntosalien kalustukseen tai valaistukseen. Asetetuissa tavoitteissa on onnistuttu hyvin.

Helsingin kärjäoikeudessa videoneuvottelupilotointia on jatkettu lukuisin koekäytöin alkuvuonna 2006. Kun ääni- ja kuvayhteys sekä kameroiden kohdentamiset on vähitellen saatu sille tasolle, jota on tavoiteltu, kokemukset videoneuvotteluista tositalanteissa ovat kärjäoikeudessa olleet lähes yksinomaan positiivisia. Viimeiset laitetestaukset ovatkin Helsingin näkökulmasta keskittyneet lähinnä hienosäätöön, jolla ei tosiasiallisessa videoneuvottelutilanteessa ole ollut juurikaan merkitystä.

Kärjäoikeudessa järjestetyssä oikeudenkäynnissä videoneuvotteluyhteyksiä henkilötodistelun vastaanottamiseksi on tämän vuoden aikana luotu ainakin Viroon, Hollantiin ja Liechtensteiniin sekä lisäksi Rovaniemelle. Ääni- ja kuvayhteydet ovat olleet erinomaiset ja henkilökohtaisen kuulemisen tarkoitus ja sille asetettavat vaatimukset ovat täyttyneet. Todistelu on voitu vastaanottaa kärjäoikeudessa henkilökohtaiseen läsnäoloon rinnastettavalla tavalla. Ulkomaisiin videokuulemisiin on ainakin näin alkuvaiheessa liittynyt huomattava istuntoa edeltävä työmäärä oikeusapupyynnöihin. Lisäksi tila, jossa kärjäoikeuden ainoat laitteet ovat, on osoittautunut oikeudenkäyntien asianosaisten määrään nähden liian pieneksi. Tuomioistuimen ja vankilan välisistä videoyhteyksistä ei vielä ole kokemusta varsinaisessa oikeudenkäynnissä. On ajateltavissa, että nämäkin oikeudenkäynnit tulevat sujumaan hyvin. Video-oikeudenkäynnin soveltumisesta pakkokeinoistuntoihin tultaneen saaman kokemuksiä uuden lainsäädännön astuttua voimaan 1.10.2006.

Kärjäoikeudelta on pyydetty oikeusapuna ainakin Virossa ja Ruotsissa videokuulemisen järjestämiseksi. Näissä on voitu todeta, että erityisesti kameroiden sijoittaminen ja kuvan välittäminen itse istuntopaikkakunnalta on tärkeää, jotta kuultava kykenee mieltämään, missä oikeudenkäynnissä hän on osallisena. Myös ulkomaisena oikeusapuna tapahtuvaa kuulemista valvovan kärjätuomarin näkökulmasta kokonaiskuvan saaminen istuntopaikkakunnalta helpottaa kuulemista. Näihin oikeusapupyynnöihin on kuitenkin liittynyt myös meillä yleinen ongelma siitä, että vastaaja on jäänyt saapumatta oikeudenkäyntiin, jolloin istunto on peruutettu eikä kärjäoikeuteen saapuneita henkilöitä ole myöskään voitu kuulla.

Kärjäsihteerit ovat kokeneet laitteet selkeiksi ja yksinkertaisiksi käyttää. Toistaiseksi ATK-yksikköön kuuluva henkilö on ollut mukana varmistamassa, että yhteydet ja kuvan sekä äänen laatu ovat kohdallaan. Estettä sille, että ATK-henkilön läsnäolosta kuulemistilanteessa luovutaan, ei näyttäisi olevan. Kun vielä kuulemista valvova henkilö ja istunnon puheenjohtaja muistavat, että kameroiden kohdentaminen edellyttää aina tietyn ajan varaamista toiminnalle ja että puheenvuoroja täytyy jakaa selkeästi sekä rauhallisesti, videokuuleminen soveltuu erittäin hyvin tuomioistuinkäyttöön.

Vantaan käräjäoikeus

Pilotoitu ratkaisu vastaa kohtuullisesti tuomioistuimessa käytettävän videoneuvottelulaitteiston tarpeeseen. Laitteiden ominaisuuksia on kehitetty pilotoinnin aikana. Laitteisto on selkeä ja helppokäyttöinen. Yhteydenotto etäpisteeseen on mutkatonta. Myös ohjauspaneelin käyttäminen on ongelmattonta. Tuomioistuimen henkilökunta pystyy pienellä perehdyttämällä käyttämään laitteistoa ilman asiantuntija-apua. Avun saaminen tarvittaessa esim. Help Desk- tyyppisellä toiminnalla on kuitenkin taattava. Laitteisto soveltuu myös useamman pisteen välisiin yhteyksiin.

Pilotoititestauksen alkuvaiheessa esiintyi runsaasti teknisiä ongelmia. Laitteiston teknisiä ominaisuuksia ja ratkaisuja on kehitettävä edelleen niin, että se ei ole helposti haavoittuva. Videoneuvottelun käyttäjän on voitava olla varma, että pääkäyttely ei peruunnu laitteiden teknisen vian vuoksi. Laitteistoa on kehitettävä myös niin, että toimii moitteetta erilaisten istuntosalien vaihtelevissa olosuhteissa. Kuvan valovoiman tulee riittää riippumatta tilan valaistuksesta. Eri käräjäoikeuksissa olevien laitteistojen tulee mahdollistaa mahdollisimman standardinomainen käyttö. Erilaisia vaihtoehtoja ja säätömahdollisuuksia tulee välttää. Tässä suhteessa pilotoidun laitteiston osalta ei juuri ole huomautettavaa.

Suomen yhteyssyyttäjä Virossa

Suomen ja Viron välillä on käytetty videoyhteyttä oikeudenkäynneissä noin 15 kertaa. Tähän mennessä yhteyttä on käytetty ainoastaan tuomioistuinten välillä. Virolaiseen vankilaan ei ole oltu yhteydessä. Tämä olisi ollut teknisesti mahdollista, sillä osassa virolaisista vankiloista on videoyhteyslaitteet. Tarvetta suomalaisen tuomioistuimen suoraan yhteyteen virolaiseen vankilaan ei liene kuitenkaan käytännössä tarvetta.

Puuttumatta alun teknisiin vaikeuksiin, ovat kokemukset pilotoinnista olleet positiivisia. Kansainvälisessä oikeudenkäynnissä tuo suurta hyötyä se, että todistajan tai asianomistajan kutsuu paikalle hänen oman maansa tuomioistuin, jolla on mahdollisuus kutsussaan käyttää sakon ja noudon uhkaa. Tällaista mahdollisuutta ei ole, jos henkilö kutsutaan toisesta maasta osallistumaan oikeudenkäyntiin. Niin ikään kuuleminen omassa maassa helpottaa paikalle saapumista, vähentää siihen kuluja kustannuksia sekä vähentää mahdollista pelkoa kohdata jutun vastaajat. Jatkossa haasteena tulee olemaan istuntoon saapumatta jäämisen lisäksi erilaisten prosessisääntösten aiheuttamat kysymykset ja riittävän hyvien tulkkien löytäminen. Viron kanssa käytävissä videoistunnoissa voi useinkin esiintyä tilanne, että prosessissa käytetään suomen ja viron kielten lisäksi venäjää. Tulkkaus on tällöin järjestettävä kaikkien kielten välille.

Videoyhteys on osoittautunut toimivaksi ja tarpeelliseksi osaksi oikeudenkäyntimenettelyä.

Laitetoimittaja

Pilotoitu ratkaisu on rakennettu tuomioistuin- ja vankilakäytön tarpeisiin siten, että järjestelmän käyttö ei vaadi muutoksia oikeudenkäyntiprosessiin. Ylimääräistä henkilökuntaa laitteiston käyttöön ei tarvita, käräjäsihteeri käyttää laitteistoa pöytäkirjaamisen ohella. Käräjäsihteeri ohjaa koko jär-

jestelmää kosketusnäytöltä puheenjohtajan jakamien puheenvuorojen mukaisesti, jolloin järjestelmä automaattisesti ottaa videokuvaan henkilön, jolle puheenjohtaja on antanut puheenvuoron.

Pilotoidun järjestelmän kosketusnäytöllä toimiva käyttöliittymä on suunniteltu tuomioistuin- ja vankilakäyttöön oikeusministeriön toiveiden mukaisesti. Käyttöliittymän kautta valitaan video-oikeudenkäyntiin osallistuvat pisteet, jolloin järjestelmä muodostaa kuvayhteydet valittujen pisteiden välille automaattisesti. Tarvittaessa valittujen pisteiden välille voidaan muodostaa yhteydet myös ratkaisuun kuuluvan operointipalvelun välityksellä.

Eri yhteyksissä on todettu pilotoidun järjestelmän kuvan- ja äänenlaadun olevan sillä tasolla, että kuultavan henkilön luotettavuuden arviointi muun muassa ilmeiden, eleiden ja äänenpainon perusteella toteutuu vaikeuksitta.

Edellä mainituin perustein pilotoitu ratkaisu soveltuu erittäin hyvin tuomioistuin- ja vankilakäyttöön.

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus

Pilotoitavana ollut järjestelmä vaatii rutinoitua suorituksen, joka syntyy vain pitämällä videoistuntoja. Käräjäsihteerin rooli kasvaa istunnoissa: hänen pitää ohjata kameraa, huolehtia tallennuksesta sekä suoriutua normaaleista käräjäsihteerin töistään. Pilottikohteet ovat suoriutuneet tehtävästään hyvin, joten järjestelmän voidaan arvioida sopivan istuntosalikäyttöön.

Oikeusministeriö

Kysymyksessä on ollut ainutlaatuinen hanke, jonka pyrkimyksenä on ollut pienimmän haitan periaatteen kautta yhdenmukaistaa videoneuvottelulaitteiden asetukset ja käyttö kussakin pilottikohteessa. Alkuperäisen vision mukaan käyttäjät ryhtyvät oma-aloitteisesti käyttämään tiloihinsa asennettuja laitteita. Tämä ajatus osoittautui sittemmin ylioptimistiseksi. Seurantar ryhmä aloitti yhdessä laitetoimittajan kanssa laitteistojen testaamisen pilottipaikkakuntien välillä toukokuusta 2005 lähtien. Testaukset alkoivat hiljalleen tuottaa toivottua tulosta. Paikkakunnat antoivat testauksissa välitöntä palautetta kaikille pilotointiin osallistuneille. Sen lisäksi laaditut seurantalomakkeet antoivat etenkin laitetoimittajalle ensiarvoisen tärkeää palautetta laitteistoissa ja niiden käytössä havaituista puutteellisuuksista. Noin kymmenen kuukautta kestäneen viikoittaisen testauksen päätteeksi ohjausryhmän, pilottipaikkakuntien sekä laitetoimittajien edustajat olivat kypsiä istumaan saman pöydän ääreen. Tässä niin kutsutussa set up – palaverissa saatiin aikaiseksi konsensus tietyistä pitkin matkaa hiertäneistä kuva-asetuksista ja niiden sinetöinneistä. Virastotalojen ja laitteistojen käyttäjien erilaisuudesta johtuen täysin yhtenäiseen malliin päätyminen olisi ollut epätar koituksenmukaista. Loppuratkaisuissa otettiin viime kädessä huomioon käyttäjien toiveet ja laitteistojen tarkoituksenmukainen käyttö. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan pilotointiin osallistuneiden kesken todettiin pilotoinnin saavuttaneen pääosin sille asetetut tavoitteet.

Projekti on herättänyt laajempaakin kiinnostusta. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus on esitellyt laitteiston toimintaa hyvällä menestyksellä muun muassa Suomen Asianajajaliiton it-valiokunnalle, Ruotsin tuomioistuinlai-

toksen edustajille, Venäjän korkeimman oikeuden edustajille sekä erinäisille Kiinan korkeimmille viranomaisdelegaatioille. Vierailta saatu palaute on ollut innostunutta ja varsin positiivista.

7Jatkotoimenpide-ehdotukset

- Helsingin käräjäoikeus** Video-oikeudenkäyntejä varten tarvittava laitteisto on asennettu käräjäoikeuksissa pääkäyttelysaleihin. Niissä tuomioistuimissa, joissa laitteisto jo on tai joihin se tullaan hankkimaan, tulisi olla myös toinen laitteisto pienemmässä tilassa. Tällöin salikapasiteettia ei kuluisi niissä oikeudenkäynneissä, joissa tuomioistuin toimii vain etäpisteenä.
- Vantaan käräjäoikeus** Vantaan käräjäoikeuden mukaan tulee tehdä päätös laitteistojen pysyvästä sijoittamisesta tiettyihin käräjäoikeuksiin. Laitteet tulee sijoittaa suurimpiin käräjäoikeuksiin ja muutoin maantieteellisesti kattavasti. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskukseen on hankittava muutama siirrettävä etäpisteeksi käyvä laite. Nykyiset pilottiyksiköiden väliaikaiset asennukset tulee muuttaa pitkäaikaista käyttöä kestäviksi. Sähköjohdotuksiin ja laitteiden sijoitukseen sekä ohjauspaneelin painikkeiden loogisen jäsentämiseen ja merkitsemiseen tulee paneutua. Erillisten etäpisteiden perustamista suurimpiin käräjäoikeuksiin tulee harkita. Videoneuvottelulaittein varustetuissa pisteissä on nimettävä vastuuhenkilöt ja mietittävä tapa, millä videoneuvottelun vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot saadaan tarvitsevien tietoon. Lisäksi on tarpeen käynnistää henkilöstön käyttäjäkoulutus.
- Vantaan vankila** Oikeudenkäynneissä tulisi ryhtyä käyttämään videotekniikkaa heti täydessä laajuudessaan sitä koskevan lainsäädännön astuessa voimaan erityisesti vangitsemisasioiden osalta.
- Mikäli sakon muuntorangaistuksen määräämistä tai vangin kurinpitoasiaa koskevaa muutoksenhakuoikeudenkäyntiä ei ole mahdollista järjestää video-oikeudenkäyntinä, tällainen mahdollisuus tulisi ottaa lainsäädäntöön.
- Vankeuslakien uudistus laajentaa vangin mahdollisuutta hakea muutosta hallinto-oikeuksista vankiloiden antamiin hallinnollisiin päätöksiin. Tällainen oikeudenkäynti - mikäli sitä ei järjestetä asiakirjojen välityksellä - tulisi sallia järjestettäväksi videoteitse.
- Mahdollisuus käydä oikeutta videoteitse säästää vankilan kuljetus- ja valvontakustannuksia. Sen lisäksi se poistaa ne turvallisuusriskit, mitä vangin kuljettaminen laitoksen ulkopuolella aiheuttaa. Vankien yhteiskuljetukset altistavat tutkinnallisista syistä erillään pidettävät vangit myös luvattomaan yhteydenpitoon ja oikeudenkäynnin sotkemiseen, mikä poistuisi video-oikeudenkäyntien myötä.
- Laitetoimittaja** Laitetoimittajan jatkotoimenpide-ehdotuksen mukaan laitteistot jätetään käyttöön olemassa oleviin toimipisteisiin. Laitteistojen käyttöastetta tulisi pyrkiä jatkuvasti lisäämään.

Pilotoinnin aikana todettiin, että käyttö Rovaniemen kärjäoikeudessa on ollut kohtuullisen ahkeraa johtuen muun muassa maantieteellisistä etäisyyksistä verrattuna muihin kohteisiin. Hankkeen laajentaminen eritoten Pohjois- ja Itä-Suomeen on näin ollen perusteltua.

Kärjäoikeuksissa ja vankiloissa käytössä olevaa kaksisuuntaista kuvaa välittävä tekniikka soveltuu hyvin myös koevapaudessa olevien vankien valvontaan sekä vankiloissa järjestettävään vankien koulutukseen.

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen mukaan tulisi selvittää se, olisiko mahdollista selvittää yhdellä kameralla, joka sijoitettaisiin siten, että myös puheenjohtaja saadaan tarvittaessa kuvaan. Kamera voisi olla sijoitettuna etuviistossa tuomarin pöydästä katsoen, jolloin kohdentamalla ja tarkentamalla jokainen läsnäolija saataisiin kuvaan. Tästä olisi sekin hyöty, että välttyttäisiin takakameran kaapeloinnilta ja asennus kestäisi selvästi vähemmän aikaa. Tällainen ”kevytmallia” on jo käytössä muun muassa Turussa ja Tampereella. Kokonaisuus on yhdessä ”näytössä” ja se on helposti siirrettävissä tilasta toiseen. Esimerkiksi pilotoinnissa mukana olleissa kohteissa on kiinteät asennukset, jolloin testaukset oli suoritettava silloin, kun ei ollut istuntoja.

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus on jo vuodesta 2005 lukien vienyt perusvideoneuvottelulaitetta eri kärjäoikeuksiin lainaksi. Kyse on helposti siirrettävästä laitteistosta, joka sisältää itse laitteen ja näytön. Kyseisessä laitteessa on yksi kamera, jota voidaan helposti ohjelmoida eri kuvakulmiin kaukosäätimellä. Istunnon aikana riittää, kun kärjäsihteeri painaa muisti-paikkaa vastaavan numeron kaukosäätimestä ja kamera ohjautuu kohdalleen.

Kun kaksi oikeuslaitoksen virastoa ottaa yhteyden keskenään, ne voivat soittaa toisilleen ip-osoitteella. Ulkomaisen kohteen ollessa kyseessä, voidaan käyttää laitetoimittajan videoneuvottelusiltaa, joka yhdistää ISDN- ja ip-verkon. Tällainen ”siltapurkki” – mahdollisuus tulisi olla jatkossakin, sillä virastoihin ei ole järkevää vetää ISDN-linjoja, joista tulee kuukausimaksuja, vaikka käyttöä ei olisi lainkaan.

Videokuvan tallentamista tulisi pohtia tulevaisuudessa, sillä se tullee osaksi oikeuskäytäntöä videoistumisen yleistymisen myötä.

7.1 Oikeusministeriön yhteenveto ja kannanotto

Hankkeen merkitys ja rahoitussuunnitelma

Oikeusministeriön strategisena yleistavoitteena on, että oikeusturvaa olisi saatavissa koko maassa nykyistä tasapuolisemmin ja varhaisemmassa vaiheessa kunkin asian ratkaisemiseen soveltuvassa joustavassa menettelyssä ja vähäisemmin kustannuksin. Yhtenä tämän strategisen tavoitteen toimen-

pidekokonaisuutena on digitaali- ja videotekniikan hyödyntämisen laajentaminen asianosaisten ja todistajien kuulemisessa.

Digitaalitekniikan hankinta on otettu mukaan oikeusministeriön tuottavuushankkeeseen. Tavoitteena on saada laitteiden hankintaan ja ylläpitoon tarvittava rahoitus valtiovarainministeriön tuottavuusohjelmasta. Hankintaan on haettu 1 miljoonan euron vuosittaista määrärahaa vuosille 2007 – 2010.

Videotekniikan hankinnan kustannukset täsmentyvät, kun eri toimittajien kesken suoritetaan kilpailutus tämän raportin julkaisemisen jälkeen.

Videoneuvottelutekniikka mahdollistaa mm. asianosaisten ja todistajien todistelukustannusten alentamisen sekä kustannussäästöjä vankikuljetuksissa (todistelukustannukset vuonna 2004 yhteensä noin 3 milj. euroa).

Istuntosalien ja vankilassa pilotoidun etäpisteen laitekoonpanot eroavat toisistaan merkittävästi. Istuntosalin järjestelmä on monimutkainen useine kameroineen ja ohjausyksikköineen. Laitteiston säätäminen ja toimintavalmiiksi saattaminen on kestänyt koko pilotointijakson. Tästä johtuen istuntosalin varustamisen kustannukset tulevat olemaan moninkertaiset etäpisteseen verrattuna. Etäpiste on yleisesti käytettävä standardi videoneuvottelulaitteisto, joka saatiin pilotoinnin puitteissa helposti toimivaksi. Jatkossakin vankiloiden tarve tullee katetuksi pilotoidun kaltaisella laitekoonpanolla.

Ehdotukset jatkotoimenpiteiksi

Pilottipaikkakunnille sijoitetut laitteistot jäävät toistaiseksi kyseisten käräjäoikeuksien käyttöön. Laitteiden sijoittelussa ja niitä koskevissa laajennussuunnitelmissa on pyritty ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon niin maantieteelliset kuin väestöpohjaiset näkökohdat. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksella on valmius varsin lyhyelläkin varoitusaajalla etäpistelaiteiston järjestämiseen kuultavan sijaintipaikkakunnalle.

Oikeusministeriö on sopinut laitetoimittajan kanssa järjestävänsä vuoden 2006 lopulla niin kutsutut käyttökertausharjoitukset niille pilottikohteille, jotka katsovat sitä tarvitsevansa. Pääasiallisena tavoitteena on kuitenkin, että nytemmin käyttöön harjaantunut ydinjoukko kouluttaisi uusia käyttäjiä edelleen yksikön sisällä. Tässä roolissa yksiköiden nimeämällä ja ministeriölle ilmoitetuilla vastuuhenkilöillä on tärkeä rooli. Laitetoimittajan Help Desk sekä ministeriön ja oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen tarjoama jatkuva tuki pyritään varmistamaan pilotoinnin päätyttyäkin. Käyttäjia muistutetaan kuitenkin voimassa olevasta määräyksestä, jonka mukaan tulevasta yhteydenotosta on tiedotettava ensin tietotekniikkakeskusta, joka aktivoi ja varmistaa puolestaan sekä oman että laitetoimittajan kaikinpuolisen yhteyden toimivuuden ja tuen. Oikeusministeriö pyrkii yhteistyössä laitetoimittajan kanssa kehittämään ja resurssien puitteissa laajentamaan hanketta paremmin käyttäjien tarpeita ja toiveita vastaavaksi.

Oikeusministeriön odottaa hankkeen lunastavan ajan myötä sille asetetut tavoitteet eli oikeudenkäynnin joustavuuden, nopeuden, varmuuden ja ennen kaikkea taloudellisuuden lisääntymisen. Hankkeen lähtökohtana on ol-

lut saattaa uusien teknologiasovellutusten käyttöönotto mahdollisimman käyttäjäystävälliseksi. Samalla pyrkimyksenä on ollut tulevien kustannussäästöjen luominen. Taloudellisuutta edesauttaneen merkittävästi 1.10.2006 lukien rikoksesta epäillyn kuulemisen mahdollistava lainmuutos, jonka perusteella osa epäiltyjen kuljetuksista voidaan korvata videoyhteydellä. Uudistuksen myötä lisääntyvä videokuuleminen voi jopa suuremmilla paikkakunnilla aiheuttaa ongelmia laitteiden saatavuudessa. Olemassa olevan laitteiston säilyttäminen ja hankkeen laajentamiseen tarvittavan lisärahoituksen saaminen on parhaiten perusteltavissa lisääntyvällä käytöllä. Lisääntyvän käytön markkinoijina ja toteuttajina ovat laitteita käyttävät käräjäoikeudet ja käräjätuomarit avainasemassa.

Oikeushallinto-osasto
Tuomioistuinyksikkö

30.9.2006

1. Kokeilu

Videoneuvottelupilotointi on toteutettu ajalla 1.1.2005 - 31.5.2006. Laitteet ovat pilottipaikkakunnilla edelleen käytettävissä.

2. Sali ja laitteisto

Kuhunkin pilottikäräjäoikeuteen on varattu erillinen istuntosali videoneuvotteluja varten. Laitteisto koostuu ohjaustietokoneesta, videoneuvottelulaitteistosta ja videomikseristä, jotka ovat sijoitettu salissa olevaan kaappiin. Näihin laitteistoihin ei tarvetta eikä niihin tulekaan koskea.

Istuntosalin pöydällä on lisäksi ohjausnäyttö sekä yksi näyttöpääte, josta puheenjohtaja voi seurata lähetystä. Lisäksi seinällä on salia palveleva isompi näyttö. Istuntosalin edessä on pieni liikkuva kamera, jota ohjataan pöydän ohjausyksiköstä ja joka kuvaa syyttäjää, asianomistajaa, vastaajaa sekä todistajaa. Salin perällä oleva kamera kuvaa salia yleensä ja lähikuvassa puheenjohtajaa.

Ohjausyksiköstä kytketään yhteys muihin laitteistoihin ja ohjataan pientä kameraa.

Tarkemmat tiedot Videoneuvottelun käyttöohje (Liite 1)

3. Yhteydenotot

Pilottipaikkakuntia ovat Helsinki, Vantaa, Espoo, Oulu, Rovaniemi sekä Tallinnan sijaan on tullut Kouvola. Lisäksi etäpistelaitteita on toistaiseksi sijoitettu Jyväskylän, Vaasan, Tampereen ja Turun käräjäoikeuteen sekä Vantaan vankilaan.

Yhteyksiä on lupa ottaa kaikkiin paikkoihin, joissa on vain laitteet ja joihin saadaan yhteys luotua. Tällöin on salassa pidettävien juttujen osalta

huomattava, että yhteys ei ole suojattu kuten pilottipaikkakuntien välillä. Näihin yhteyksiin tarvitaan kunkin laitteiston IP tai ISDN osoite. Tietoja näiden laitteiden sijainnista ja yhteyden muodostamisesta saa laitetoimittaja Videran Help Deskistä.

4. Mihin laitteistoa voidaan käyttää

Oikeudenkäymiskaari 17 luku 34a §:

Todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä tai asianomistajaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuimien harkitsee tämä soveliaaksi ja:

- 1) kuultava ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn taikka hänen henkilökohtaisesta saapumisestaan pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuuton haittaa;
- 2) kuultavan kertomuksen uskottavuutta voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan pääkäsittelyssä;
- 3) menettely on tarpeen kuultavan taikka tällaiseen henkilöön rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentin tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta tai
- 4) kuultava ei ole täyttänyt 15 vuotta tai hänen henkinen toimintansa on häiriintynyt

Asianosaiselle on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä. Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan kuulemisessa kuitenkin käyttää myös puhelinta. Edellä mainittujen lisäksi laitteistoa voidaan käyttää esim. tulkin käyttöön ja valmisteluistunnossa. (1.10.2006 lähtien myös rikosistuntojen valmistelussa ja vangitsemista koskevissa pakkokeinoasioissa). Myös muissa neuvotteluissa voidaan laitteistoa käyttää. Aloitteen videoneuvottelun käyttämisestä voi tehdä asianosainen tai tuomioistuin. Päätöksen tekee viimekädessä tuomioistuin siitä, soveltuuko videoneuvottelun kautta kuuleminen käsiteltävän asiaan.

5. Istuntoon kutsuminen

Istunto järjestetään pääosin kuin tavallinen istunto. Videoneuvottelun kautta kuullulle kutsutulle lähetetään kutsun ohessa tai erikseen kirjallinen ohje siitä, miten hänen tulee menetellä. (Liite 2) Mukaan on myös lähetettävä lomake "valtion varoista maksettava todistelukustannukset" ja palautuskuori.

Videoneuvotteluyhteys tulee varata ja mielellään varmistaa istuntopäivän aamuna. Yhteydenottoa varten on aina myös pyrittävä luomaan puhe- linyhteys videoneuvottelupaikkakuntien välillä. (eli siis saleissa olevien henkilöiden kesken) teknisten ongelmien varalta. Neuvottelun kelloaika on sovittava tarkasti ja tämä otettava huomioon istuntopäivän aikataulua laadittaessa.

Koska videoneuvottelulaitteet ovat kokeilupaiikkakunnilla istuntosaleissa, on aina ensin varmistettava salivaraus.

6. Istunto

Istunto kulkee muutoin kuin normaali istunto, mutta tiettyjä seikkoja on huomioitava:

- ennen kuulemista on pidettävä tauko, jonka aikana yhteys luodaan. Kun yhteys on luotu, kutsutaan asianosaiset sisään
- puheenjohtajan on selvästi osoitettava kuka on puhevuorossa ja milloin puhevuoro alkaa (jotta kamera ehditään ohjata kyseiseen henkilöön)
- jokaisen on odotettava oma puheenvuoronsa eikä päälle puhumista saa sallia
- papereiden rapistelua, kuiskuttelua tai ylimääräistä liikehtimistä on vältettävä kuulemisen aikana.
- simultaanitulkkaus ei videoneuvotteluyhteydessä onnistu ja tulkkia käytettäessä on huolehdittava näköyhteydestä tulkin ja tulkattavan välillä näiden ollessa eri paikkakunnilla

Jutun puheenjohtaja ottaa todistajan valan ja kysyy palkkio vaatimuksen. Palkkiovaatimus pyydetään toimittamaan sitten palautuskuoressa kärjäoikeudelle.

6.1. Kärjäoikeuden toimiessa videoneuvottelupyynnön esittäneenä eli oikeudenkäynnin pitopaikkana

Puheenjohtajan työpari ilmoittaa aina viipymättä Mika Korjulle tai hänen sijaiselleen Hämeenlinnan OTTK:een sekä kärjäoikeuden ATK-tukihenkilöille videoneuvottelu päivän ja ajankohdan.

Istuntopäivänä videoneuvotteluyhteyden testaus noin puolta tuntia ennen kuulemista. Paikalla ATK-tukihenkilö. Yhteyttä seurataan laitetoimittajan puolesta.

Istuntoa aloittaessa esitetään todistajalle ensin yleiskuva salista ja sen jälkeen ohjauspaneelista kuva zoomataan puheenjohtajaan. Kun tulee syyttäjän, asianomistajan ja vastaajan puheenvuorot, ohjauspaneelista kuva käännetään aina kyseiseen henkilöön. Henkilö näkyy kuvissa isona ja puheenjohtaja ns. pip-kuvana pikkuruudessa oikealla ylhäällä.

6.2. Kärjäoikeuden toimiessa etäpisteenä

Videoneuvottelupyynnön vastaanottamisen jälkeen ilmoitetaan esim. päiväyhteydelle kärjäsihteerille tarvittavia toimenpiteitä varten:

- salin varaus/ tilanteen tarkistus (mikäli sali on varattu, pyritään salin vaihtoon)
- yhteydenotto videoneuvottelupyynnön esittäneelle
- ilmoitus kärjäpäivystäjälle, milloin videoneuvottelu

Kuulemispäivänä:

- videoneuvotteluyhteyden testaus noin puoli tuntia ennen kuulemista. Paikalla esim. ATK tukihenkilö + päivystävä kärjäsihteeri
- salissa päivystävä kärjäsihteeri, joka opastaa kuultavaa sekä videoneuvottelun jälkeen sammuttaa virran näytöstä ja valot salista
- kuultava henkilö sijoitetaan ennalta sovitulle paikalle, josta välittyy suora katsekontakti istuntopaikkakunnalle.
- toimitettava tarvittaessa todistajanpalkkiolomake ao. kärjäoikeuteen

7. Videoneuvottelun yhteyshenkilöt

1. Toimistos sihteeri (ottaa videoneuvottelu koskevan tiedon vastaan, salin tilanteen tarkistus/ varaa salin ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin)
2. Yleiskanslia, ottaa videoneuvottelua koskevan tiedon vastaan (salin tilanteen tarkistus/varaa salin) ja ilmoittaa asiasta eteenpäin esim. päivystävä kärjäsihteeri
3. Haastemies (ottaa videoneuvottelua koskevan tiedon vastaan ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin/ilmoittamaan eteenpäin)
4. Päivystävä kärjäsihteeri (ottaa videoneuvottelua koskevan tiedon vastaan ja ilmoittaa asiasta eteenpäin ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin)
5. Kärjäpäivystäjä (ottaa videoneuvottelua koskevan tiedon vastaan ja ilmoittaa asiasta eteenpäin)
6. Vastuutuomari / sijaisena päivystävä kärjätuomari (ottaa videoneuvottelua koskevan tiedon vastaan ja ilmoittaa asiasta eteenpäin)

8. Tekniset ongelmat

- Talon sisällä
ATK-tukihenkilö

- Ulkopuolella

Mika Korju (OTTK Hämeenlinna), puh 050 543 9162, mika.korju@om.fi
Videran Help Desk, p. 0800-411 200

Ohjeita kutsutulle (muokataan aina tarpeen mukaan)

VIDEONEUVOTTELUYHTEYS

:n kärjäoikeudessa vireillä olevassa asiassa R 04/ (syyttäjä / ***) olette asianomistajana / todistajana. Teitä tullaan kuulemaan asiassa **henkilö**kohtaisesti asian selvittämistä varten. (Aikaisemmin Teille toimitetusta haastehakemuksesta ilmenee mm. ne seikat, mistä Teitä tullaan kuulemaan.)

Kutsu ja kuuleminen

Teidän kuulemisenne tulee olemaan *** **kärjä**oikeudessa päivän nimi **päivämäärä** **.2005 alkaen kello **.00, josta on videoneuvotteluyhteys *:n kärjäoikeuden istuntosaliin *.

Osoite: ** kärjäoikeuden osoite:

katu *, *****, 1.krs
puh. ***

Tuolloin Teidän tulee ilmoittautua hyvissä ajoin *** kärjäoikeudessa kärjäpäivystäjälle, haastemies ** ja atk-yhteyshenkilö *** (puh.***).

Varatkaa mukaanne kuvallinen henkilötodistus. (ei pakollinen)

*** tiedoksisaamaanne kutsuun sisältyvät uhat ja seuraukset ovat voimassa entisellään. (*mikäli kutsu ei seuraa mukana*)

Valtion varoista maksettavat korvaukset

Teillä on valtion varoista oikeus saada korvausta aiheutuneista matkakustannuksista, korvausta taloudellisesta menetyksestä sekä päivärahaa.

Vuoden 200* korvausmäärät ovat seuraavat:

- osapäiväraha ** euroa
- kokopäiväraha ** euroa (matka kestää yli 8 tuntia)
- kilometrikorvaus oman auton käytöstä ** senttiä / kilometri
- korvaus taloudellisesta menetyksestä enintään **, ** euroa / päivä (veroton)

Matkakustannukset korvataan lyhintä tietä ja halvinta matkustustapaa käyttäen.

Ohessa ennakolta täydennettäväksenne valtion varoista maksettavat todistelukustannukset -lomake.

Ottakaa mukaanne vaatimuslomake, sillä korvausvaatimuksianne tiedustellaan kuulemistilaisuudessa, joten palauttakaa vaatimuksenne vasta ***.2006 jälkeen liitteenä olevassa vastauslähetys kirjekuoressa ***:n kärjäoikeudelle.

Ystävällisin terveisin

Toimistos sihteeri

****

Yhteystiedot:

Faksi 010 Sähköposti: ***.ko@om.fi

LIITTEET - Valtion varoista maksettava todistelukustannukset
- Palautuskirjekuori

Tuomioistuin	Onko videotekniikkaa käytetty	Jos on, montako kertaa	Jos ei ole käytetty, olisiko tarvittu...	...millaisissa tilanteissa olisi tarvittu?	Soveltuuko videotekniikka tuomioistuimen toimintaan?	Jos on käytetty, kokemukset?	Kokonaisvaikutelma käytöstä (helpoudesta, tekniikan toimivuudesta, toimivuudesta havainnoinnin kannalta)	Muut kommentit
Korkein oikeus	ei ole		Tarve vähäinen	todistajan kuulemisessa				
Kouvolan ho	ei ole, mutta yhdestä kerrasta sovittu syksyksi			esim. kuultavat ulkomailta, vaaralliset kuultavat, liikuntakyvyttömät tai pelkäävät todistajat	Soveltuu hyvin			
Rovaniemen ho	ei ole, mutta ens. kuuleminen sovittu Roi ko:ssa	1		parantaisi sujuvuutta, useimmiten kuultavana ns. asiantuntijatoimistaja	Soveltuu hyvin			Nyt vasta mahdollisuus kokeiluun joissakin tuomioistuimissa, aikataulujen sovitaminen ongelma. Toiveena oma videoneuvottelumahdollisuus
Turun ho	ei ole, koska ei ole väli-		Käytettäisiin, jos olisi väli-	neet	Soveltuu, lisäisi joustavuutta ja vähentäisi käytän-			Gripenissa sijaitsevaan istuntosaliin toivotaan laitteistoa

	neitä				nön vaikeuksia			
Vaasan ho	ei ole		Olisi tarvittu...	...kun kuultiin runsaasti henkilöitä Kostamuksesta	Soveltuu hyvin asiantuntijatodisteluun sekä kuultaessa henkilöitä esim. Virosta ja Venäjältä	Seurattu Vaasan ko:ssa koekäyttöä, käyttö helppoa, joskin vaatii harjoittelua	Kuvan laatu riippui puhelin-kaapelin vapaana olevasta kapasiteetista ja oli vain tyydyttävä	Hyödynnettävissä asiantuntija- tai henkilötodistelussa, jonka vastaanottaminen on Suomessa vaikeaa. Säästää todistelukuluja.
Espoon ko	kyllä on	2					Käyttö on helppoa. Ääni kuului välillä huonosti, paperit kahisivat. Tilanne oli luotettava ja luonteva.	Asiakas = asianomistaja oli tyytyväinen.
Haapajärven ko	ei ole		Ei ole tiedossa tapausta, jossa olisi parantanut oikeudenkäynnin sujuvuutta...	...todennäköisesti tekniikalla on käyttöä laajojen rikos- ja siviiliasioiden valmistelussa ja lapsen huoltoa koskevien asioiden valmistelussa				
Hyvinkään ko	ei ole			Voitaisiin hyödyntää todistajan kuulemisessa sekä valmisteluistunnoissa				
Hämeenlinnan ko	ei ole			Ehkä tarvittaisi todistajien, asiantuntijoiden sekä ulkomailla olevien kuulemisessa.	Soveltunee parhaiten riita-asioiden käsittelyyn. Oikeuden istunnolla itsessään saattaa olla merkitystä rikosasiassa. Videoistunto saattaa vesittää tätä merkitystä.			Istuntosalien nykykaistaminen ensisijaisesti tarpeen käräjäoikeuden näkökulmasta.
Joensuun ko	ei ole		Olisi tarvittu	Menettely on tarpeellinen ja välttämätön kaikissa prosessilajeissa ja sillä välteään oikeudenkäynnin turha viivästys	Soveltuu kustannuksia säästäväksi keinoksi.			Videoneuvotteluresurssit on saatava käyttöön.
Jyväskylän ko	ei ole vielä käy-	1			Soveltuu		Kerran käytettiin videotekniikkaa,	

	tetty, koska laitteet vasta asennettu						kun se ei vielä lain mukaan ollut mahdollista. Omat laitteet juuri asennettu	
Kajaanin ko	ei ole, koska ei ole laitteita				Videotekniikasta on hyötyä tietyissä tilanteissa kuten asiantuntijan ja todistajan kuuleminen, kuuleminen vangitsemista ja uudelleen vangitsemista koskevilla asioissa.			Saavutettaisiin ajan, vaivan ja kustannusten säästö.
Kokemäen ko	ei ole		Ei ole tarvittu		Saamani informaation mukaan videotekniikka sopii hyvin esim. riita-asioiden valmisteluistuntojen pitämiseen.			Pienellä käräjäoikeudella ei liene mitään mahdollisuutta saada videotekniikkaa käyttöönsä muuten kuin yhteistoiminnassa suuremman kanssa. Tällöin jouduttaisiin matkustamaan toiselle paikkakunnalle jolloin työn tai ajankäytön säästöä ei tulisi.
Kokkolan ko	ei ole, koska ei ole laitteita		Tilanteita on enenevässä määrin...	... esim. pelkäävä todistaja. Monissa tilanteissa, joissa nyt käytetään puhelinta, olisi video parempi tapa. Käyttökelpoinen, kun kuultava asuu kaukana tai ei voi sairauden vuoksi saapua paikalle.				Laitteet tulisi saada kaikkien tuomioistuinten käyttöön. Jos hankitaan vain suurimpiin käräjäoikeuksiin, asiakkaat joutuvat eriarvoiseen asemaan. Jos Kokkolan käytettävissä olevat laitteet olisivat Vaasassa tai Oulussa, niitä ei käytettäisi.
Kouvolan ko	ei ole		Tarvetta on...	...jos kuultava on kauempana Suomessa tai ulkomailla.	Soveltuu hyvin.			Tarve Kouvolassa kasvaa. Yhteiskäyttö Kouvolan ho:n kanssa.

Kuopion ko	ei ole			Puhelinkuulustelua on käytetty ja se on osoittautunut hyödylliseksi. Videokuulustelussa todistajan luotettavuutta voi arvioida paremmin.	Soveltuu, mutta sen käyttö jäänee vähäiseksi. Erityisesti siitä on hyötyä rajojen yli tapahtuvissa yhteydenotoissa			Videoneuvottelutekniikka tulisi olla käytössä Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen, Lahden, Jyväskylän, Joensuun, Vaasan, Porin, Oulun, Rovaniemen ja Kuopion käräjäoikeuksissa.
Kyrönmaan ko	ei ole		Olisi ollut hyvä muutaman kerran, käytetty puhelinkuulustelusta esim. kaukana olevien todistajien osalta		Soveltuu, jos käyttö on helppoa.			
Lapin ko	ei ole, koska ei ole laitteita		Toistaiseksi ei ole tarvittu. Todistajia ja asianomistajia on kuultu puhelimitse, mikä on toiminut hyvin.		Soveltuu hyvin.			Jos vastaisuudessa vastaajan kuuleminen videoneuvotteluna olisi mahdollista, niin säästäisi matkustamista ja mahdollisesti vähentäisi turhia poissaolijoita istunnoista.
Lappeenrannan ko	ei ole		Rikosasioissa todistajat tiedustelevat jatkuvasti etukäteen mahdollisuuksia video-kuulemiseen.		Soveltuu hyvin.			Asiassa tulisi edetä nopeammin. Menetelly voitaisiin ottaa käyttöön heti, kun tekninen valmius on olemassa.
Lohjan ko	kyllä on, lainalaitteilla	viimeksi toukokuussa, edellisen kerran yritys elokuussa 2004				Kokemukset ovat pelkästään myönteisiä.	Käyttö on helppoa, kuvan laatu on erinomainen (tarvitsimme videotykin, television ruutu liian pieni), äänen laatu moitteeton.	Perusteltua olisi hankkia hyvälaatuisen siirrettävä laitteisto (esim. Espooseen), jota voisi varata toimitettavaksi lähiympäristön käräjäoikeuksiin. Menetellylle ja laitteistolle olisi käyttöä. Pakko-keinoasioiden kulje-

								tukset vaikuttavat nykytekniikan aikakaudella turhilta. Rahapulan ei pitäisi olla esteenä muutaman siirrettävän laitteiston hankkimiselle.
Loviisan ko	ei ole		Asianomistajien ja todistajien kuulustelu, jos pitkät matkat, valmistelutuntojen pito.		Oikean tyyppisissä jutuissa oletettavasti erinomainen, tervetullut lisäväline.			
Mustasaaren ko	ei ole		Varmasti on ollut tapauksia, joissa siitä olisi ollut hyötyä.	Esim. siviilijutuissa, joissa on isoja yrityksiä mukana, voitaisiin pitää suullinen valmistelu videoneuvotteluna, koska ovat tottuneet käyttämään ko. tekniikkaa. Myös todistajan kuulemisessa puhelinkuustelun sijasta, kun uskottavuutta pitää arvioida.				
Orimattilan ko	ei ole			Pakkokeinoasioissa syntyy tarvetta. Vangittavia säilytetään Lahdessa, josta heidät joudutaan kuljettamaan Orimattilaan. Videon käyttö olisi hyödyllistä, kun pitää kontrolloida kaukana olevan todistajan uskottavuutta.				Olisi hyvä saada tietää siitä, miten pilotointi toimitetaan ja millaisia kokemuksia siitä on saatu.
Oulun ko	kyllä on	1 kerta, 2-3 kertaa suunnitelmisissa, mutta käyttö ei esim.			Soveltuu hyvin todistajan tai vastaavan henkilön kuulemiseen. Parhaiten asiantuntijatodistajan kuulemiseen, ei yhtä hyvin esim.	Kokemukset ovat myönteisiä	Käyttö on helppoa, mutta harvoista käyttökerroista johtuen epävarmaa. Oliin yhteydessä eräaseen yhtiöön	Oulussa on opeteltu kameran zoomaamista, jolloin asiakirjan lukeminen videon kautta onnistuu. Videon teknillinen tuki Oulussa on ollut erit-

		pääkäs. peruuntumisen vuoksi onnistunut			pahoinpitelyn silminnäkijän kuulemiseen.		ja vaikeuksia oli yhteyden saamisessa. Kuva ja ääni olivat hyviä. Asiakirjojen näyttäminen oli vaikeaa videon välityksellä.	täin hyvä.
Porvoon ko	ei ole		Ei ole toistaiseksi tarvittu, mutta tapauksia, joista siitä olisi hyötyä, on tulossa.		Kyllä soveltuu			
Raahen ko	ei ole, koska ei ole laitteita		Oikeudenkäynnin sujuvuuden takia ei ole tarvittu		Soveltunee joissakin tilanteissa, kenties.			
Riihimäen ko	ei ole			Asianomistajia ja todistajia on kuultu puhelimitse. Videoneuvottelu olisi ollut parempi ja varmempi tapa.	Soveltuu hyvin silloin, kun kuultavat ovat pitkien välimatkojen päässä tai ulkomailla.			Käräjäoikeudessa on vireillä juttu, jossa on kuultavia Virosta. Heidän kuulemisensa on tarkoitus toteuttaa lainalaitteilla.
Rovaniemen ko	kyllä on	5-10 kertaa			Soveltuu hyvin. Tekniikan avulla oikeudenkäynnit saadaan järjestettyä nopeammin ja halvemmin. Pääkäsittelyjä ei ole tarvinnut peruuttaa ainakaan todistajien vuoksi. Asiakkaat ovat suhtautuneet tekniikan käyttöön myönteisesti		Käyttö on helppoa, kun on hieman perehtynyt ohjeisiin. Alussa oli ongelmia yhteyden saamisessa, nyt tekniikka toimii. Vielä kuitenkin pitää etukameraa vähän väliä kohdistaa.	Laitteita (ainakin päätelaitteita) lisää. Jos etukamera pysyisi kohdillaan, niin koko tekniikan suhteen ei olisi valittamista.
Savonlinnan ko	ei ole		Yhden kerran olisi tarvittu...	...kysymys oli todistajan kuulemisesta USA:sta – todistaja matkusti!				Jos olisi valmiudet, videoneuvottelutekniikka varmasti löisi itsensä läpi.
Seinäjoen ko	ei ole			Pidätettyjen kuljetusten vähentämiseksi käräjäoikeus ja poliisi	Tekniikka olisi tarpeen oikeudenkäynnin onnistumisen	Ei kokemuksia, positiivisia kuu- lopuheita		Hyödyt sitä suuremmat mitä useampien yksiköiden välillä

				tarvitsisivat laitteet.	yhtenä edistäjänä.			käyttö on mahdollista. Laitteita lisää.
Tuusulan ko	ei ole, koska ei ole laitteita		Koetaan tarpeelliseksi	Vangitsemisasiat voitaisiin hoitaa videotekniikalla, jolloin syntyisi säästöjä vankikuljetuksissa edellyttäen, että myös vankiloihin hankitaan vastaava tekniikka.				Odottelemme, että ministeriö saa tekniikkaa hankituksi.
Viro (Harjun maakuntaoikeuden tuomareiden vastaukset)								
- Bogdanova (Tartu nmt oikeustalo, Viron omat laitteet)	kyllä on	väh. 3 istuntoa viikossa			Istunnot säästävät aikaa ja kuluja. Maan sisäisesti on jäänyt pois tarve käydä istumassa vankiloissa.	Maan sisäisesti käsitellään videoistunnossa ehdonalaiseen vapauteen päästämisiä ja vankilassa tehtyjen rikosten käsittelemistä sopimusmenetelyssä.	Kokonaisvaikutelma hyvä.	
- Poljakova (Liivalaian oikeustalo, pilottilaitteet)	kyllä on	henk. koht. kerran			Ottaen huomioon Viron rikosprosessilain erikoisuuden, että yleisoikeudenkäynnissä on pakollista asianomistajien ja todistajien välitön suullinen kuuleminen istunnoissa, niin tekniikan käyttäminen tekee prosessista taloudellisemman, helpomman ja vähemmän aikaa vievän.	Ainoasta kokeuksesta jäi hyvin positiivinen vaikutelma, alussa oli vaikeuksia tekniikan kanssa, mutta niiden ratkettua kaikki sujui.	Videosysteemiä on helppo käyttää. Kuvan laatu on ollut hyvää. Äänen laatu Viron puolella ei ongelmallinen, mutta tuleva ääni Suomessa kaikuu.	
- Ennok (Liivalaian oikeustalo, pilottilaitteet)	kyllä on	4-5 kertaa Suomen kanssa			Soveltuu erittäin hyvin, säästetään resursseja. Valitettavasti ei ole mah-	Yleisesti positiiviset kokemukset. Häiritsee kuitenkin se,	Käyttäminen ei ole hankalaa, välillä on ongelmia äänen kans-	

					dollista käyttää aina eri paikkakunnilta puuttuvien yhteyksien takia.	että maiden systeemit ja lainsäädännöt ovat hieman erilaiset. Todistajien oikeuteen saamisessa virolaisen tuomioistuimen mahdollisuudet ovat rajatunmat kuin Suomessa. Saattaa syntyä piinallinen tilanne, jossa toinen osapuoli ei ymmärrä toista.	sa. Luonnollisesti välitön kontakti on aina parempi, mutta arvioitaessa prosessin taloudellisuutta on video hyvin tervetullut.	
--	--	--	--	--	---	---	--	--

Vankila	Onko videotekniikkaa käytetty	Jos on, montako kertaa	Jos ei ole käytetty, olisiko tarvittu...	...millaisissa tilanteissa olisi tarvittu?	Soveltuuko videotekniikka vankiloiden toimintaan?	Jos on käytetty, kokemukset?	Kokonaisvaikutelma käytöstä (helppoudesta, tekniikan toimivuudesta, toimivuudesta havainnoinnin kannalta)	Muut kommentit
Jokelan vankila	ei ole		Ei ole tullut tilannetta, jossa olisi tarvittu	Tulevaisuudessa <ul style="list-style-type: none"> - viranomaisen välisessä yhteistyössä - vangitsemisoikeudenkäynneissä - 				Uuden lainsäädännön myötä tarvitaan valvotun koevapauden ja vapauttamissuunnitelmien laadinnassa => säästytään matkustelulta
Konnunsuon vankila	ei ole		Tarpeita olisi vuosien mittaan ollut.		Soveltuu <ul style="list-style-type: none"> - pitkät välimatkat - hankalat kulkuyhteydet 			Lappeenrannan ja Imatran alueen oppilaitokset voisivat järjestää video-opetusta vangeille
Kylmäkosken van-	ei ole							Tulevaisuudessa tarvitaan, kun muo-

kila								dollinen täytäntöönpano keskittyy Turkuun
Laukaan vankila	ei ole			Vapauteen valmistavana avovankilana - verkostopalaverien toteutuksessa - verkostona sosiaalityö, KHL, päihdepalvelut, Srk:t, poliisi				
Mikkelin vankila	ei ole			Vangitsemisasioissa, henkilökunnan koulutuksessa				Mikkelin vankilasta puuttuu nyt sopiva tila, ehkä remontin jälkeen 2009 tai 2010
Naarajärven vankila	ei ole		Olisi tarvittu	Olisi säästänyt 5-10 vangilta vuodessa viikon verran toiminta-aikaa	Avovankilassa vankien tuomiot ovat lyhyitä, tarpeellisuus on "uusien innovaatioiden" varassa. Esim. vapautumiseen liittyvät verkostopalaverit			Lähelläkin oleviin käräjäoikeuksiin matka saattaa kestää viikon
Oulun vankila	on	joka arkipäivä		Tarvittaisiin Ylitornion avovankilaosastolle sijoitteluhaastatteluja varten, hallinnollisiin kiireisiin (esim. tulosohejaus), henkilökoulutukseen		Käytetty perus- ja lukio-opetukseen, jota siirretty Pelsoon ja Sukevalle. Kokemukset positiiviset.	Nykyään helppokäyttöistä. Aikaisemmissa laitteissa oli huono äänen laatu. Opetuksessa ei välimatkalla ole väliä.	Tarkoitus laajentaa käyttöä Teuvan aikuiskoulutuskeskukseen. Melkein käytettiin ko:n kanssa pakkokeino-oikeudenkäyntiin Rahallisen säästön + välimatkojen + turvallisuuden takia ehdottoman kannatettavaa!
Pyhäselän vankila	on	testattu yhteyksiä Pyhäselän lukion kanssa	Hallintopäällikkö osallistui Oulun yliopiston pitämään luentoon.			Kokemukset myönteiset	Helppokäyttöinen. Yhteiden rakentaminen yksinkertaista. Kuvan/äänen laatu kohtalainen	Tulevaisuuden visiot: Koulutustilaisuuden VHKK:n kanssa, vankien lukio/yliopisto-opinnot, Yhteistoiminta Sukeva/Oulu hyvä esimerkki. vankeinhoitolaitoksen yt-toiminta, kokoukset, työryhmät, lääkärin haastattelut

Satakunnan vankila	ei ole		Ei ole toistaiseksi ollut tarvetta		Soveltuu			
Sukevan vankila	on	joka arkipäivä lukuvuonna 05-06			Soveltuu erinomaisesti vankiloiden opetus-toimintaan	Kokemukset myönteiset	Helppokäyttöinen. Alussa osaamattomuudesta johtuvia vaikeuksia. Opetustilanteessa tulee tunne, että opettaja on läsnä.	Mikäli Sukevalla tulevaisuudessa lukio-/peruskouluopetusta tarvitsevia opiskelijoita, laitteita hankittava lisää, sillä opetusta on jatkossa koko päivän ajan.
Vaasan vankila	ei ole		Ei ole tarvittu		Ei erityisen soveltuva. Vaatii koulutusta ja tilat. Käyttö jäisi vähäiseksi.			Jatkossa aluevankilassa voisi olla käyttöä neuvottelutilanteissa, kun aluevankilaan kuuluvat laitokset ovat etäällä toisistaan. Samoin vankilan ja sijoittajayksikön välillä. Myös tuomioistuinkäsittelyssä.
Vantaan vankila	mukana pilottihankkeessa		Laitteita käytetty oikeudenkäynnin simulointiin	Kokouksien ja koulutustilaisuuksien järjestämiseen, hallintoon kuuluvissa vangin kuulemisesta, neuvontaa ja konsultointia koskevissa asioissa, kun vanki on toisessa laitoksessa kuin virkamies			Käyttö on yksinkertaista ja helposti opittavissa. Pilotoinnin alussa oli teknisiä ongelmia. Koikeilun edetessä parani.	Oikeudenkäynnin oleelliset seikat välittyivät hyvin videolinkin kautta vankilaan.

LIITE 4

Videoneuvottelun hyväksikäyttö oikeudenkäynneissä

Oikeusministeriö on toteuttanut pilottihankkeen videoneuvottelutekniikan kokeilemiseksi tuomioistuimissa. Sen taustalla on Videoneuvottelutyöryhmän raportti (Lausuntoja ja selvityksiä 2004:19). Pilottihankkeessa videoneuvottelujärjestelmä on asennettu mm. joihinkin tuomioistuimiin ja siitä on saatu kokemuksia noin vuoden ajalta. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, mikä käsitys eri virastoilla on videoneuvottelumahdollisuuden tarpeellisuudesta ja soveltumisesta oikeudenkäynnteihin sekä mahdollisista kokemuksista. Oikeudenkäynneissä jo toteutuneista yksittäisistä videoneuvotteluista on säännönmukaisesti laadittu seurantaraportti, joista videopilotoinnin seurantarayhmä laatii yhteenvedon loppuraporttiinsa. Videopilotoinnin seurantarayhmä pyytää vastaukset tähän kyselyyn **22.6.2006 mennessä. Vastaukset pyydetään lähettämään sähköpostilla Riitta Marttilalle, riitta.marttila@om.fi.**

Tuomioistuin /virasto: _____

1 Onko tuomioistuimessanne / virastossanne hyödynnetty videoneuvottelutekniikkaa oikeudenkäynnteihin liittyvänä? Kuinka monta kertaa?

2 Jos videoneuvottelutilanteita **ei** ole ollut, olisiko tätä mahdollisuutta tarvittu oikeudenkäynnin sujuvuuden tms. parantamiseksi? Millaisista tilanteista on ollut kysymys? Mikä on käsityksenne sen soveltuvuudesta yleensä tuomioistuinkäsittelyyn?

3 Jos videoneuvottelutekniikkaa **on** käytetty, millaiset ovat kokemuksenne sen soveltuvuudesta yleensä tuomioistuinasian käsittelyyn?

4 Millainen kokonaisvaikutelma kokemuksenne mukaan on jäänyt

- a) käytön helppoudesta?
- b) tekniikan toimivuudesta (yhteydenotto/kuvan laatu/äänen laatu/tekninen tuki yms.)?
- c) järjestelmän toiminnasta havainnoinnin kannalta (verrattuna siihen, että esim. todistaja olisi ollut läsnä oikeudessa)?

5 Muut mahdolliset kommentit

LIITE 5

Videoneuvottelun hyväksikäyttö vankiloissa

Oikeusministeriö on toteuttanut pilottihankkeen videoneuvottelutekniikan kokeilemiseksi tuomioistuimissa ja Vantaan vankilassa. Sen taustalla on Videoneuvottelutyöryhmän raportti (Lausuntoja ja selvityksiä 2004:19). Pilottihankkeessa videoneuvottelujärjestelmästä on saatu kokemuksia noin vuoden ajalta. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, mikä käsitys eri virastoilla on videoneuvottelumahdollisuuden tarpeellisuudesta ja soveltumisesta vankiloiden toimintaan sekä mahdollisista kokemuksista. Pilotointihankkeen puitteissa jo toteutuneista yksittäisistä videoneuvotteluista on säännönmukaisesti laadittu seurantaraportti, joista videopilotoinnin seurantaryhmä laatii yhteenvedon loppuraporttiinsa. Videopilotoinnin seurantaryhmä pyytää vastaukset tähän kyselyyn **22.6.2006 mennessä. Vastaukset pyydetään lähettämään sähköpostilla Riitta Marttilalle, riitta.marttila@om.fi.**

Vankila: _____

1 Onko laitoksessanne hyödynnetty videoneuvottelutekniikkaa oikeudenkäynteihin liittyvänä, koulutus- tai muussa tarkoituksessa? Kuinka monta kertaa?

2 Jos videoneuvottelutilanteita **ei** ole ollut, olisiko tätä mahdollisuutta tarvittu? Millaisista tilanteista on ollut kysymys? Mikä on käsityksenne sen soveltuvuudesta yleensä vankiloiden toimintaan?

3 Jos videoneuvottelutekniikkaa **on** käytetty, millaiset ovat kokemuksenne sen soveltuvuudesta?

4 Millainen kokonaisvaikutelma kokemuksenne mukaan on jäänyt

- d) käytön helppoudesta?
- e) tekniikan toimivuudesta (yhteydenotto/kuvan laatu/äänen laatu/tekninen tuki yms.)?
- f) järjestelmän toiminnasta havainnoinnin kannalta (verrattuna siihen, että esim. todistaja olisi ollut läsnä oikeudessa tai kouluttaja olisi ollut vankilassa)?

5 Muut mahdolliset kommentit

Videoneuvottelujärjestelmän käyttäminen

	Käyttötapaus 1
Nimi	Videoneuvottelujärjestelmän käyttäminen
Toimijat	Käräjäsihteeri
Esiehdot	Videoneuvottelulaitteisto ja salivarustus on asennettu ja virrat on kytketty päälle
Kuvaus	<p>Sihteeri valitsee videoneuvotteluohjelmistosta toiminnon, joka avaa näkymän videoneuvottelun ohjaukseen. Sihteeri ei tarvitse ohjelmiston käyttöön erillisiä lisälaitteita kuten kaukosäädintä tai tietokoneen hiirtä tai näppäimistöä; kaikki toiminnot voi suorittaa painelemalla painikkeita ohjausnäytöltä. Sihteeri valitsee toiminnon, joka luo videoneuvotteluyhteyden (kts. Käyttötapaus 2). Yhteyden muodostamisen jälkeen sihteeri valitsee toiminnon, jonka tarkoitus on kuvata esim. todistajaa. Kamera kääntyy ja tarkentuu todistajaan ja kuvaa lähetetään videoneuvotteluyhteyden avulla etäpisteisiin. Seuraavaksi sihteeri valitsee toiminnon, jonka tarkoitus on kuvata esim. syyttäjää. Kamera kääntyy ja tarkentuu syyttäjään ja kuvaa välittyy etäpisteisiin.</p> <p>Sihteerin ohjausnäytöllä näytetään koko ajan puheenjohtajapisteestä lähtevää kuvaa. Jos puheenjohtajapisteessä kuvataan puheenjohtajaa, etäpisteisiin lähetetään pelkästään puheenjohtajan kuvaa. Jos puheenjohtajapisteessä käytetään muuta kuvakulmaa, välitetään etäpisteisiin yhdistettyä kuvaa puheenjohtajasta sekä toisesta valitusta kuvakulmasta. Yleisönäytöllä näytetään koko ajan etäpisteistä tulevaa kuvaa. Puheenjohtajan näytöllä näytetään myös etäpisteistä tulevaa kuvaa.</p>
Lopputulokset	Videoneuvottelun hallinnointi graafiselta käyttöliittymältä yhdeltä näytöltä ilman lisälaitteita ei-tekniistä koulutusta saaneen henkilön toimesta

Videoneuvotteluyhteyden muodostaminen

	Käyttötapaus 2
Nimi	Videoneuvotteluyhteyden muodostaminen
Toimijat	Puheenjohtajapisteiden sihteeri, etäpisteiden sihteerit
Esiehdot	Kaikkien osallistuvien tahojen videoneuvottelulaitteet on kytketty päälle, ohjausohjelmistot on käynnistetty
Kuvaus	Puheenjohtajapisteiden sihteeri valitsee järjestelmästä toiminnon, joka tuo esille tunnisteluettelon järjestelmän piiriin kuuluvista etäpisteistä. Neuvottelussa voi olla mukana yksi tai useampia etäpisteitä puheenjohtajapisteiden lisäksi. Puheenjohtajapisteiden sihteeri valitsee etäpisteiden tunnistelusta. Ohjausohjelmisto näyttää mitä etäpisteitä on valittu ja että etäpisteiden valinta onnistui. Puheenjohtajapisteiden sihteeri valitsee toiminnon, joka luo videoneuvotteluyhteyden pu-

	puheenjohtajapisteen ja etäpisteiden välille. Videoneuvotteluyhteys muodostuu automaattisesti puheenjohtajapisteen järjestelmän lähettämästä pyynnöstä ilman että etäpisteiden sihteerien tarvitsee erikseen vastata neuvottelupyyntöön. Puheenjohtajapisteessä salin yleisönäytöllä ja puheenjohtajan näytöllä näytetään etäpisteistä tulevaa kuvaa, ohjausnäytöllä näkyy salista lähtevä kuva valitun kuvakulman mukaisesti.
Lopputulos	Videoneuvotteluyhteys muodostuu ja kaikkien tahojen videokuva sekä ääni on nähtävillä ja kuultavilla kaikilla tahoilla.

Videoneuvotteluyhteyden muodostaminen, kun yksi osallistuvista pisteistä sijaitsee sisäverkon ulkopuolella

	Käyttötapaus 3
Nimi	Videoneuvotteluyhteyden muodostaminen, kun yksi osallistuvista pisteistä sijaitsee sisäverkon ulkopuolella
Toimijat	Puheenjohtajapisteen sihteerit, etäpisteiden sihteerit
Esiehdot	Kaikkien osallistuvien tahojen videoneuvottelulaitteet on kytketty päälle, ohjausohjelmistot on käynnistetty
Kuvaus	<p>Puheenjohtajapisteen sihteerit valitsee järjestelmästä toiminnon, joka tuo esille tunnisteluettelon järjestelmän piiriin kuuluvista etäpisteistä. Neuvottelussa voi olla mukana yksi tai useampia etäpisteitä puheenjohtajapisteen lisäksi. Puheenjohtajapisteen sihteerit valitsee etäpisteiden tunnistelusta. Ohjausohjelmisto näyttää mitä etäpisteitä on valittu ja että etäpisteiden valinta onnistui. Puheenjohtajapisteen sihteerit valitsee toiminnon, joka luo videoneuvotteluyhteyden puheenjohtajapisteen ja etäpisteiden välille. Videoneuvotteluyhteys muodostuu automaattisesti puheenjohtajapisteen järjestelmän lähettämästä pyynnöstä ilman että etäpisteiden sihteerien tarvitsee erikseen vastata neuvottelupyyntöön.</p> <p>Puheenjohtajapisteen sihteerin ei tarvitse tehdä erillisiä toimenpiteitä sen vuoksi, että yksi etäpisteistä sijaitsee sisäverkon ulkopuolella. Järjestelmän toiminta pisteissä ei poikkea mitenkään tilanteesta, jolloin kaikki pisteet sijaitsevat saman verkon sisällä.</p> <p>Puheenjohtajapisteessä salin yleisönäytöllä ja puheenjohtajan näytöllä näytetään etäpisteistä tulevaa kuvaa, ohjausnäytöllä näkyy salista lähtevä kuva valitun kuvakulman mukaisesti.</p>
Lopputulos	Videoneuvotteluyhteys muodostuu ja kaikkien pisteiden videokuva sekä ääni ovat nähtävillä ja kuultavilla kaikissa pisteissä.

Pelkäävän todistajan kuuleminen ja ei pelkäävien todistajien kuuleminen samasta pisteestä

	Käyttötapaus 4
Nimi	Pelkäävän todistajan kuuleminen ja ei pelkäävien todistajien kuuleminen samasta pisteestä
Toimijat	Käräjäsihteeri
Esiehdot	Videoneuvotteluyhteys on käynnissä neuvotteluun osallistuvien pisteiden välillä
Kuvaus	Puheenjohtajapisteen sihteeri valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, joka listaa hänelle neuvottelussa mukana olevat etäpisteet. Sihteeri valitsee pisteen, jossa syytetty sijaitsee, ja katkaisee pisteeseen lähtevän kuvayhteyden kun pelkäävä todistaja tulee todisteluvuoroon. Kun pelkäävän todistajan todistelu on ohi, sihteeri valitsee toiminnon, joka sallii taas kuvan lähettämisen myös syytetyn pisteeseen.
Lopputulos	Neuvotteluyhteys säilyy, vaikka jonkin etäpisteen kuvayhteys katkaistaan ja palautetaan neuvottelun ollessa käynnissä.

Uuden osallistujan lisääminen käynnissä olevaan videoneuvotteluun

	Käyttötapaus 5
Nimi	Uuden etäpisteen lisääminen käynnissä olevaan videoneuvotteluun
Toimijat	Puheenjohtajapisteen sihteeri, etäpisteen sihteeri
Esiehdot	Videoneuvotteluyhteys on käynnissä puheenjohtajapisteen osalta. Etäpisteen videoneuvottelujärjestelmä on asetettu tilaan jossa siihen voidaan muodostaa neuvotteluyhteys.
Kuvaus	<p>Puheenjohtajapisteen sihteeri valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon, joka tuo esille tunnisteluettelon järjestelmän piiriin kuuluvista pisteistä. Puheenjohtajapisteen sihteeri valitsee luettelosta pisteen, joka halutaan liittää mukaan neuvotteluun. Ohjausohjelmisto näyttää, että pisteen valinta mukaan neuvotteluun onnistui. Puheenjohtajapisteen sihteeri valitsee toiminnon, joka luo videoneuvotteluyhteyden uuden pisteen ja ennestään neuvottelussa mukana olevien pisteiden välille. Videoneuvotteluyhteys muodostuu automaattisesti puheenjohtajapisteen järjestelmän lähettämästä pyynnöstä ilman että lisätävän etäpisteen sihteerin tarvitsee erikseen vastata neuvottelupyyntöön.</p> <p>Puheenjohtajan näytölle sekä yleisönäytölle ilmestyy aikaisempien neuvottelussa mukana olleiden pisteiden kuvan lisäksi juuri neuvotteluun lisätyn pisteen kuva.</p>
Lopputulos	Uusi etäpiste on lisätty mukaan neuvotteluun

Kameroiden ohjaaminen

	Käyttötapaus 7
--	----------------

Nimi	Kameroiden ohjaaminen
Toimijat	Sihteeri
Esiehdot	Videoneuvottelulaitteet ovat käynnissä. Ohjausohjelmisto on tilassa, jossa videoneuvottelua voidaan seurata ja hallinnoida. Videoneuvottelu voi olla käynnissä tai neuvotteluyhteyttä ei ole vielä muodostettu.
Kuvaus	Sihteeri valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon, jonka tarkoitus on kohdistaa tietty salivarustukseen kuuluva kamera johonkin ennalta määritettyyn kohteeseen esim. todistajaan. Kamera kääntyy ja tarkentuu todistajaan. Sihteerin ohjausnäytöllä näkyy todistajan kuva puheenjohtajan kuva. Jos videoneuvottelu on käynnissä, etäpisteisiin välitetään yhdistetty kuva puheenjohtajasta sekä todistajasta.
Lopputulos	Kamerat liikkuvat ja tarkentuvat sihteerin ohjausnäytöltä tekemien valintojen mukaisesti.

Kameroiden kuvakulmien säätäminen

	Käyttötapaus 8
Nimi	Kameroiden kuvakulmien säätäminen
Toimijat	ATK-tukihenkilö tai sihteeri
Esiehdot	Ohjausohjelmisto on käynnistetty
Kuvaus	Kameroiden säätämistä varten ohjausohjelmistossa on oma osio. Käyttäjä valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon, joka käynnistää kameroiden säätämiseen tarkoitetun ohjelman. Käyttäjä valitsee haluamansa kamerasäätämisen ja säätää kamerasäätämisen kuvakulmaa. Kuvakulmaa voi käännellä sivu- ja pystysuunnassa ja sitä voi zoomata lähemmäs ja kauemmas. Kun sopiva kuvakulma on löytynyt, käyttäjä tallettaa kuvakulman yhdeksi ohjausohjelman käyttämäksi esiasetuksiksi. Yksittäinen esiasetus määrittää esim. mihin kamera kääntyy ja miten se zoomautuu, kun sihteeri valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon jonka tarkoitus on kuvata todistajaa.
Lopputulos	Kameran kuvakulma on muuttunut ja tallentunut ohjausohjelman käyttöön tietyn esiasetuksen osalta.

Videoneuvotteluyhteyden katkaiseminen

	Käyttötapaus 9
Nimi	Videoneuvotteluyhteyden katkaiseminen
Toimijat	Puheenjohtajapisteen sihteeri, etäpisteiden sihteerit
Esiehdot	Videoneuvottelu on käynnissä
Kuvaus	Puheenjohtajapisteen sihteeri hallinnoi koko videoneuvottelua; puheenjohtajapisteen sihteeri voi katkaista etäpisteiden yhteyden neuvotteluun yksi etäpiste kerrallaan tai hän voi katkaista kaikki yhteydet yhdellä kertaa. Etäpisteiden sihteeri voi katkaista oman pisteensä yhteyden neuvotteluun. Jos puheenjohtajapisteen sihteeri haluaa katkaista yksittäisen etäpisteiden yhteyden neuvotteluun, hän valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, joka tuo esiin luettelon käynnissä olevan

	<p>neuvottelun osallistujista. Sihteeri valitsee katkaistavan etäpisteen luettelosta ja valitsee ohjausohjelmasta toiminnon joka katkaisee yhteyden. Muiden pisteiden osalta neuvotteluyhteys säilyy ennallaan, yhteys valittuun etäpisteeseen katkeaa.</p> <p>Jos puheenjohtajapisteen sihteeri haluaa katkaista koko videoneuvottelun yhdellä kertaa, hän valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, joka katkaisee kaikki yhteydet yhdellä kertaa. Yhteys kaikkien etäpisteiden väliltä katkeaa.</p> <p>Jos etäpisteen sihteeri haluaa katkaista oman pisteensä yhteyden neuvotteluun, hän valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, joka katkaisee yhteyden. Yhteys neuvotteluun katkeaa etäpisteen osalta, muiden neuvotteluun osallistuvien osalta yhteys säilyy ennallaan.</p>
Lopputulokset	Videoneuvotteluyhteydet säilyvät tai katkeavat puheenjohtajapisteen sihteerin tai etäpisteen sihteerin tekemien valintojen mukaisesti.

Äänenvoimakkuuden säätäminen

	Käyttötapaus 10
Nimi	Äänenvoimakkuuden säätäminen
Toimijat	Sihteeri
Esiehdot	Videoneuvottelu on käynnissä
Kuvaus	Salivarustelun mikrofonit osaavat poimia salista puhujan äänen ja vahvistaa ääntä ja poistaa taustakohinaa sen mukaisesti miten kaukana mikrofonista puhuja sijaitsee. Sihteerin ei siis tarvitse säätää lähtevää ääntä. Tulevan äänen voimakkuutta sihteeri voi kuitenkin tarvittaessa säätää valitsemalla ohjausohjelmistosta toiminnon, joka lisää äänen voimakkuutta tai laskee sitä.
Lopputulokset	Tulevan kuvan ääni vahvistuu tai heikkenee sihteerin tekemien valintojen mukaisesti.

Tunnisteluettelon muokkaaminen

	Käyttötapaus 12
Nimi	Tunnisteluettelon muokkaaminen
Toimijat	ATK-tukihenkilö tai sihteeri
Esiehdot	Ohjausohjelmisto on käynnistetty
Kuvaus	<p>Tunnisteluettelon muokkaamista varten ohjausohjelmistossa on oma osio. Käyttäjä valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon, joka tuo esille luettelon järjestelmän piiriin kuuluvista pisteistä. Käyttäjä voi valita tietyn pisteen ja muokata pisteen tunnistetietoja tai poistaa pisteen tiedot luettelosta. Tarvittaessa käyttäjä voi valita toiminnon jolla luetteloon lisätään uusi piste.</p> <p>Jos käyttäjä haluaa muokata pisteen tietoja, hän valitsee pisteen tunnisteluettelosta ja valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, jolla pisteen tietoja pääsee muokkaamaan. Käyttäjä voi</p>

	<p>muokata pisteen nimeä (nimi näkyy luettelossa jonka myös sihteeri näkee), numeroa (ISDN tai IP) tai yhteysnopeutta. Lopuksi käyttäjä valitsee toiminnon, joka tallettaa pisteen muuttuneet tiedot.</p> <p>Jos käyttäjä haluaa lisätä luetteloon uuden pisteen, hän valitsee ohjausohjelmasta toiminnon, joka käynnistää uuden pisteen lisäämisen. Käyttäjä syöttää pisteen tiedot (nimi, numero (ISDN tai IP), yhteystyyppi) ja valitsee lopuksi toiminnon, joka tallettaa uuden pisteen tiedot. Lisäämisen jälkeen uusi piste listautuu tunnisteluetteloon, kun sihteeri käyttää ohjausohjelmaa.</p>
Lopputulos	Tunnisteluetteloon on lisätty uusi piste, luettelossa olevan pisteen tietoja on muokattu tai luettelossa ollut piste on poistettu.

Seuraavat käyttötapaukset ovat pilotoidun ratkaisun teknisen toteutuksen kannalta mahdollisia toteuttaa, mutta pilotointi ajanjaksolla näitä ei toistaiseksi otettu käyttöön:

Istunnon nauhoittaminen

	Käyttötapaus 6
Nimi	Istunnon nauhoittaminen
Toimijat	Puheenjohtajapisteen sihteeri
Esiehdot	Videoneuvotteluyhteys on käynnissä neuvotteluun osallistuvien pisteiden välillä
Kuvaus	Puheenjohtajapisteen sihteeri valitsee ohjausohjelmistosta toiminnon, joka käynnistää istunnon nauhoittamisen. Järjestelmä nauhoittaa kaikista etäpisteistä tulevan kuvan ja äänen sekä puheenjohtajapistestä lähtevän kuvan ja äänen. Tarvittaessa voidaan nauhoittaa pelkkää ääntä.
Lopputulos	Istunnon sekä kuva että ääni on nauhoitettu

Todisteen esittäminen videoneuvottelun välityksellä

	Käyttötapaus 11
Nimi	Todisteen esittäminen videoneuvottelun välityksellä
Toimijat	Ohjausohjelmiston konenäkömoduuli, ohjausohjelma, puolustusasianajaja/syyttäjä
Esiehdot	Videoneuvottelu on käynnissä, konenäkömoduuli on käynnissä
Kuvaus	Avustaja/syyttäjä vie todisteen (esine, kirjallisessa muodossa oleva dokumentti) konenäkömoduulin käyttämän kameran tarkkailualueelle. Konenäkömoduuli tunnistaa, että sen näkökentässä on materiaalia ja välittää tapahtumasta viestin ohjausohjelmalle. Ohjausohjelma valitsee kuvakulmaksi konenäkömoduulin käyttämän kameran ja välittää lähtevänä kuvana kuvaa todisteesta. Kun todiste siirretään pois konenäkömoduulin tarkkailualueelta, ohjausohjelma ottaa käyttöön sihteerin valitseman kuvakulman.

Lopputulos	Todisteesta välitetään etäpisteisiin niin tarkkaa kuvaa, että todistetta voidaan käyttää perusteena tuomiosta päätettäessä
------------	--

Toiminnalliset vaatimukset

	Toiminnallinen vaatimus 1
Vaatus	Tuleva kuva on voitava mykistää ja palauttaa näkyviin neuvottelun aikana.
Vaatumuksen syy	Lähettävissä päässä voi olla kuultavana todistaja, jonka turvallisuuden takaamiseksi syytetty ei saa nähdä todistajaa.
Vaatumuksen lähde	Käyttötapaus 4

	Toiminnallinen vaatimus 2
Vaatus	Lähtävä ääni on voitava mykistää ja palauttaa kuuluviin neuvottelun aikana.
Vaatumuksen syy	Jos osallistuva piste on vain kuunteleva osapuoli, ei ääntä tarvitse lähettää.
Vaatumuksen lähde	Käyttötapaus 4

	Toiminnallinen vaatimus 3
Vaatus	Tuleva ääni on voitava mykistää ja palauttaa kuuluviin neuvottelun aikana.
Vaatumuksen syy	Lähettävissä päässä voi olla kuultavana todistaja, jonka turvallisuuden takaamiseksi syytetty ei saa kuulla todistajaa.
Vaatumuksen lähde	Käyttötapaus 4

	Toiminnallinen vaatimus 4
Vaatus	Yhteys on voitava muodostaa siten, että osallistuva piste lähettää ja vastaanottaa pelkästään ääntä.
Vaatumuksen syy	On tilanteita, joissa osallistuvan pisteen tietoliikenneyhteyden siirtokapasiteetti ei riitä kuin pelkän äänen lähettämiseen.
Vaatumuksen lähde	Käyttötapaus 3

	Toiminnallinen vaatimus 5
Vaatus	Kamerat ohjautuvat ja tarkentuvat kohteisiin yhdellä napin painalluksella ilman että käyttäjän tarvitsee erikseen säätää kameran kuvakulmaa
Vaatumuksen syy	Ohjausohjelmiston käyttäjät (sihteerit) eivät ole saaneet teknistä koulutusta, joten kameroiden ohjauksen on oltava yksinkertaista. Istunnon aikana tilanteet vaihtuvat nopeasti, joten aikaa kameroiden säätämiseen istunnon aikana ei ole.
Vaatumuksen lähde	Käyttötapaus 7

	Toiminnallinen vaatimus 6
Vaatus	Neuvotteluyhteyden ollessa käynnissä kameran ja tietyn kuvakulman valitseminen kuvälähteeksi käynnistää myös kuvan

	välittämisen etäpisteisiin
Vaatimuksen syy	Tilanteet oikeusistunnon aikana vaihtuvat nopeasti. Toimintojen yhdistäminen yhden käyttäjän suorittaman toiminnon taakse nopeuttaa käyttöprosessia.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 7

	Toiminnallinen vaatimus 7
Vaatus	Puheenjohtajapisteestä lähetetään etäpisteisiin kuvaa, jossa puheenjohtajan ja sillä hetkellä aktiivisen henkilön kuva on yhdistetty samaan kuvaan
Vaatimuksen syy	Etäpisteissä olevilla kuulijoilla on oikeus nähdä istunnon puheenjohtaja sekä sillä hetkellä aktiivinen henkilö. Etäpisteissä yleisön käytössä on yksi näyttölaite, joten kuvien yhdistäminen samaan näyttöön on välttämätöntä
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Toiminnallinen vaatimus 8
Vaatus	Ohjausnäytöllä näytetään koko ajan pisteestä etäpisteisiin lähtevää kuvaa
Vaatimuksen syy	Sihteerin on oltava tietoinen siitä, mitä kuvaa etäpisteisiin lähetetään.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Toiminnallinen vaatimus 9
Vaatus	Puheenjohtajan näytöllä näytetään koko ajan etäpisteistä tulevaa kuvaa
Vaatimuksen syy	Puheenjohtajan on oltava tietoinen siitä, mitä etäpisteissä tapahtuu istunnon ollessa käynnissä.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Toiminnallinen vaatimus 10
Vaatus	Yleisönäytöllä näytetään koko ajan etäpisteistä tulevaa kuvaa
Vaatimuksen syy	Yleisöllä on oikeus tietää, mitä etäpisteissä tapahtuu istunnon ollessa käynnissä.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Toiminnallinen vaatimus 11
Vaatus	Videoneuvottelujärjestelmän piiriin kuuluvat pisteet on listattuna tunnisteluettelossa
Vaatimuksen syy	Tunnisteluettelo keventää käyttäjän muistikuormaa, joka liittyy järjestelmän käyttöön. Tunnisteluettelo nopeuttaa käyttöprosessia, koska jokaisen pisteen yhteystietoja ei tarvitse syöttää jokaisella kerralla kun neuvotteluyhteyttä luodaan.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 2

	Toiminnallinen vaatimus 12
Vaatus	Videoneuvotteluyhteys voidaan luoda kahden pisteen tai usean pisteen välille
Vaatusuksen syy	Neuvottelussa voi olla mukana kaksi tai useampia osapuolia.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 2

	Toiminnallinen vaatimus 13
Vaatus	Videoneuvotteluyhteyksien luominen tapahtuu saman käyttöliittymän avulla millä neuvottelutapahtumaa hallinnoidaan
Vaatusuksen syy	Sihteerin työskentely on helpompaa, kun kaikki toiminnot voidaan suorittaa saman käyttöliittymän avulla.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Toiminnallinen vaatimus 14
Vaatus	Ohjausohjelmistosta on luettavissa, mitä pisteitä neuvottelussa on mukana
Vaatusuksen syy	Voi tulla tarve varmistaa, ketä neuvottelussa on mukana.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 2

	Toiminnallinen vaatimus 15
Vaatus	Etäpisteen videoneuvottelujärjestelmä vastaa automaattisesti puheenjohtajapistestä lähetettyyn neuvottelupyyntöön
Vaatusuksen syy	Automatisointi vähentää sihteerin työmäärää.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 2

	Toiminnallinen vaatimus 16
Vaatus	Videoneuvottelujärjestelmää varten rakennetaan oma sisäinen tietoverkko
Vaatusuksen syy	Sisäinen tietoverkko parantaa neuvottelujen tietoturva.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 3

	Toiminnallinen vaatimus 17
Vaatus	Sisäverkkoon on voitava muodostaa yhteyksiä verkon ulkopuolelta
Vaatusuksen syy	Voi tulla tilanteita, jossa on luotava neuvotteluyhteys pisteeseen, joka ei kuulu sisäiseen verkkoon.
Vaatusuksen lähde	Käyttötapaus 3

	Toiminnallinen vaatimus 18
Vaatus	Salivarustukseen kuuluvien kameroiden kuvakulmia on voitava säätää sivuttais- ja pystysuunnassa sekä etäisyyden suh-

	teen ohjausohjelmistosta käsin.
Vaatimuksen syy	Sihteerin työskentely on helpompaa, kun kaikki toiminnot voidaan suorittaa saman käyttöliittymän avulla.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 8

	Toiminnallinen vaatimus 19
Vaatus	Kameroiden kuvakulmat on voitava tallentaa ja tallennettuja kuvakulmia on voitava käyttää neuvottelun aikana.
Vaatimuksen syy	Järjestelmän käyttö nopeutuu ja helpottuu, kun käytetään valmiiksi tallennettuja kuvakulmia neuvottelun aikana tapahtuvan kameroiden säätämisen sijaan.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 8

	Toiminnallinen vaatimus 20
Vaatus	Puheenjohtajapisteen sihteeri voi katkaista etäpisteiden yhteyden neuvotteluun yksi etäpiste kerrallaan tai hän voi katkaista kaikkien pisteiden yhteydet yhdellä kertaa.
Vaatimuksen syy	Tietyissä tilanteissa on tarpeellista poistaa tietty piste neuvottelusta vaikka muiden pisteiden osalta neuvottelu vielä jatkuu. Koko neuvottelun ollessa ohi yhteydet kaikkiin pisteisiin on voitava katkaista yhdellä kertaa.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 9

	Toiminnallinen vaatimus 21
Vaatus	Etäpisteen sihteeri voi katkaista oman pisteensä yhteyden neuvotteluun.
Vaatimuksen syy	Vähennetään puheenjohtajapisteen sihteerin työmäärää, kun yhteyden voi katkaista myös etäpisteestä käsin.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 9

	Toiminnallinen vaatimus 22
Vaatus	Oikeussalista lähtevän äänen voimakkuutta ei tarvitse erikseen säätää. Videoneuvottelulaitteistoon kuuluvat mikrofonit hoitavat äänenvoimakkuuden säätämisen.
Vaatimuksen syy	Vähennetään puheenjohtajapisteen sihteerin työmäärää.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 10

	Toiminnallinen vaatimus 23
Vaatus	Tulevan äänen voimakkuutta voidaan säätää.
Vaatimuksen syy	Tietyissä tilanteissa tulevaa ääntä voi olla tarpeellista säätää vahvemmalle tai hiljaisemmalle.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 10

	Toiminnallinen vaatimus 24
Vaatimus	Neuvottelun äänen laadun on vastattava tilannetta, jossa neuvottelun osapuolet sijaitsisivat fyysisesti samassa tilassa.
Vaatimuksen syy	Oikeudenkäynnin keskeiset periaatteet; suullisuus, välittömyys ja keskitys.
Vaatimuksen lähde	Oikeusministeriön mietintö videoneuvottelun käyttöönotosta

	Toiminnallinen vaatimus 25
Vaatimus	Neuvottelun kuvan laadun oltava sen tasoista, että luonteva keskusteluyhteys katsekontaktein voi syntyä etäpisteissä olevien henkilöiden kesken.
Vaatimuksen syy	Oikeudenkäynnin keskeiset periaatteet; suullisuus, välittömyys ja keskitys.
Vaatimuksen lähde	Oikeusministeriön mietintö videoneuvottelun käyttöönotosta

	Toiminnallinen vaatimus 26
Vaatimus	Tunnisteluetteloon voidaan lisätä pisteitä, pisteiden tietoja voidaan muokata ja pisteitä voidaan poistaa
Vaatimuksen syy	Videoneuvottelujärjestelmän piiriin voidaan liittää uusia pisteitä, jo mukana olevien pisteiden tiedot voivat muuttua tai pisteitä saattaa poistua järjestelmän piiristä.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 12

	Toiminnallinen vaatimus 27
Vaatimus	Tunnisteluettelo on voitava muokata ilman näppäimistöä ja hiirtä, mutta hiiren ja näppäimistön käyttö muokkaamiseen niin haluttaessa on mahdollistettava.
Vaatimuksen syy	Jos kyseessä on pienet muutokset, muutosten tekeminen on nopeinta kun järjestelmään ei tarvitse kytkeä mitään ylimääräisiä laitteita. Jos luetteloon tarvitsee kerralla lisätä paljon pisteitä, hiiren ja näppäimistön käyttäminen apuvälineinä nopeuttaa työskentelyä.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 12

	Toiminnallinen vaatimus 28
Vaatimus	Istunto on voitava tallentaa. Nauhoitetaan joko ääni tai kuva tai molemmat.
Vaatimuksen syy	Istunnossa vastaanotettu todistajan, asiantuntijan sekä todistelutarkoituksessa kuullun asianosaisen kuulustelu on äänitettävä. Tietyissä tilanteissa myös istunnon kuvan tallentaminen voi olla tarpeellista.
Vaatimuksen lähde	Käyttötapaus 6

Seuraavat toiminnalliset vaatimukset ovat järjestelmässä optiona (ei vielä otettu käyttöön Oikeusministeriössä).

	Toiminnallinen vaatimus 29
Vaatusimus	Istunnon tallentaminen tapahtuu saman käyttöliittymän avulla millä neuvottelutapahtumaa hallinnoidaan
Vaatusimuksen syy	Sihteerin työskentely on helpompaa, kun kaikki toiminnot voidaan suorittaa saman käyttöliittymän avulla.
Vaatusimuksen lähde	Käyttötapaus 6

	Toiminnallinen vaatimus 30
Vaatusimus	Kuvanlaadun todisteiden esittämissitilanteessa on oltava sen tasoista, että todistetta voidaan käyttää perusteena tuomiosta päätettäessä
Vaatusimuksen syy	
Vaatusimuksen lähde	Käyttötapaus 11

	Toiminnallinen vaatimus 31
Vaatusimus	Videoneuvottelujärjestelmään on integroitu konenäkömoduuli, joka hoitaa todisteiden kuvaamisen ja kuvan automaattisen tarkennuksen sen mukaan millainen todiste on kyseessä.
Vaatusimuksen syy	Helpotetaan sihteerin työskentelyä ja nopeutetaan istuntoa, kun todistekameraa ei tarvitse erikseen säätää kameran automatiikan hoitaessa tarkennuksen.
Vaatusimuksen lähde	Käyttötapaus 11

Käytettävyysvaatimukset

	Käytettävyysvaatimus 1
Vaatusimus	Videoneuvottelujärjestelmää on voitava käyttää ilman erillisiä lisälaitteita kuten kaukosäädintä, näppäimistöä ja hiirtä
Vaatusimuksen syy	Järjestelmän pääkäyttäjä (sihteeri) ei ole saanut teknistä koulutusta. Minimoimalla hallittavien laitteiden määrä parannetaan käytettävyyttä ja yksinkertaistetaan pääkäyttäjän työskentelyä.
Vaatusimuksen lähde	Käyttötapaus 1

	Käytettävyysvaatimus 2
Vaatusimus	Ohjausohjelmisto antaa käyttäjälle palautetta käyttäjän suorittamista toiminnoista
Vaatusimuksen syy	Käyttäjän tarvitsee tietää, onnistuiko toiminnon suoritus vai tapahtuiko virhetilanne, johon käyttäjän täytyy reagoida.
Vaatusimuksen lähde	Käyttötapaus 2

	Käytettävyyysvaatimus 3
Vaatus	Ohjausohjelmistossa on graafinen käyttöliittymä
Vaatusen syy	Graafinen käyttöliittymä on helposti opittava.
Vaatusen lähde	Käyttötapaus 1

	Käytettävyyysvaatimus 4
Vaatus	Neuvotteluyhteyden ja salivarustuksen hallinta on mahdollista käyttäen samaa käyttöliittymää
Vaatusen syy	Kaikkien toimintojen suorittaminen saman käyttöliittymän avulla yksinkertaistaa, helpottaa ja nopeuttaa käyttöprosessia.
Vaatusen lähde	Käyttötapaus 1

	Käytettävyyysvaatimus 5
Vaatus	Videoneuvottelujärjestelmän piiriin kuuluvat pisteet on listattu tunnisteluettelossa selväkielisillä nimillä.
Vaatusen syy	Selväkieliset nimet ovat helpommin muistettavissa kuin numerosarjat (IP tai ISDN).
Vaatusen lähde	Käyttötapaus 2

	Käytettävyyysvaatimus 6
Vaatus	Videoneuvotteluyhteyden luontivaiheessa sihteerille ei näy, tulee etäpiste mukaan sisäverkosta vai ulkoverkosta ja käytetäänkö ISDN vai IP yhteyttä
Vaatusen syy	Tieto ei ole oleellista sihteerin kannalta yhteyden luontivaiheessa.
Vaatusen lähde	Käyttötapaus 3

Pilotoidun ratkaisun käyttämät standardit

Päätelaitteen ominaisuudet

- **IP- ja SIP-yhteydet**
(H.323/IP on yleisin tänä päivänä käytettävistä kuvansiirtoprotokollista. SIP on tulevaisuudessa yleistynyt standardi, jonka käyttämiseen lähes kaikki etäneuvottelujärjestelmät ovat siirtymässä lähivuosina. Laadukas järjestelmä tukee siis nykyisen yhteyskäytännön lisäksi myös tulevia yhteyksiä ja laitteiston vaihtamiseen ei ole tarvetta yhteyden muodostamiseen käytettävästä protokollasta huolimatta.)
- **H.264-kuvankoodaus**
(H.264 on ITU:n kehittämä uusi kuvakompressiostandardi. H.264 mahdollistaa vanhan H.263-tasoisien kuvalaadun saavuttamisen jo 50 % pienemmällä kapasiteetilla tai kaksi kertaan paremman kuvalaadun samalla yhteyksinopeudella. Eli esimerkiksi nopeudella 768 kbps saavutetaan vanhaan standardiin verrattuna 1,5 Mbps:n laatuinen kuva.)
- **laadukas äänentoisto**
  - **14 kHz**
(14 kHz äänenlaatu tekee videoneuvottelun välityksellä käytävästä keskustelusta luonnollisen. 14 kHz on kaksi kertaa luonnollisempi kuin vanha videoneuvottelulaitteiden käyttämä 7 kHz äänenlaatu ja neljä kertaa laadukkaampaa kuin puhelinten käyttämä 3,5 kHz.)
  - **laadukas mikrofoni teknologia**
(Suurin osa videoneuvottelulaitteista käyttää yksinkertaisia suunnattavia mikrofoneja. Tyypillisesti näillä mikrofoneilla on kyky poimia ääni laadukkaasti vain +/- 45-asteen akseliilta mikrofonin edestä katsottuna. Käytännössä tämän tyyppiset mikrofonit aiheuttavat ongelmia neuvotteluhuoneessa niille osapuolille, jotka ovat sijoittuneet kyseisen 45-asteen ulkopuolelle ja heidän äänensä kuuluu huomattavasti heikommin kuin henkilön, kuin johon mikrofoni on kohdistettu. Käytettävän mikrofoni tekniikan tulisi mahdollistaa täydellinen kuuluvuus 360-asteen alueelta, vaikka neuvottelijat olisivatkin sijoittuneet eri etäisyyksien päähän.)
  - **laitteeseen integroitu äänijärjestelmä**
(Äänenlaatua ajatellen yhtä tärkeä kuin uusimmat äänistandardit ja mikrofoni tekniikka on käytettävän äänentoiston laatu. Järjestelmään integroitu äänijärjestelmä tuottaa aina parhaan mahdollisen äänenlaadun, riippumatta kuvan esittämisestä käytettävästä välineestä. Näin ollen laitteisto voidaan helposti aina siirtää paikasta toiseen käyttäen yhdessä esimerkiksi projektorin kanssa, mikäli televisiota ei ole käytettävissä.)
- **XGA-tasoinen materiaalin jakaminen**
(Materiaalin esittäminen suoraan järjestelmään kytkettävästä tietokoneesta on olennainen osa laadukkaita etäneuvotteluita. Kaikki tietokoneella oleva materiaali olisi kyettävä esittämään riittävällä laadulla (XGA) aivan kuten käytettäessä normaalisti projektorin kokoushuoneessa).
- **PTZ-kamera, vähintään 12 x optinen zoom**
(Riittävän laadukas kamera mahdollistaa omalta osaltaan hyvän kuvanlaadun neuvotteluihin ja riittää kattamaan myös suuremmat neuvotteluhuoneet ja tilat. Vastakohtana on hyvä verrata esimerkiksi tietokone- ja ohjelmistopohjaisia ratkaisuja, joissa käytetyt webkamerat soveltuvat vain henkilökohtaiseen käyttöön.)
- **AES-salaus**
(IP-yhteyksien käytön sekä tietoturvariskien yleistyessä myös toimenpiteet neuvottelujen salaamiseen nousevat tärkeiksi seikaksi. AES-salaus estää neuvottelujen salakuunteluyritykset, eikä kukaan voi eksesä kuulemaan neuvottelujen sisältöä edes vahingossa.)
- **vaadittavat tuetut standardit**
  - **H.323, SIP, H.264, G.722.1 Annex C, H.239, AES-salaus (H.235)**
(H.323 = IP-yhteysstandardi, SIP = IP-yhteysstandardi, H.264 = uusi kuvakompressiostandardi, G.722.1 Annex C = 14 kHz - äänenlaatu, H.239 = standardi XGA-tasoiseen materiaalinjakoon, AES-salaus = salaustandardi.)